

Duchovná úloha Strednej Európy

alebo

Ako súvisia rozprávky s politikou

Emil Páleš

Lalii, Kráľovnej čistoty

Emil Páleš

Duchovná úloha
Strednej Európy

alebo

Ako súvisia rozprávky s politikou

Sophia, 1995

Prednáška "Duchovná úloha Strednej Európy - Ako súvisia rozprávky s politikou" bola prednesená 15.-17. septembra 1995 v Parku kultúry a oddychu v Bratislave.

Aby čitateľ mohol správne pochopiť širšie súvislosti a prehľadne vnímať tu použité pojmy aj mimo atmosféry živého prednesu, je potrebné túto prednášku doplniť čítaním časopisu Sophia.

Text prednášky © RNDr. Emil Páleš, CSc.

Grafická úprava © RNDr. Emil Páleš, CSc.

Obálka © akad. maliar Igor Strinka

Ilustrácie © akad. maliarka Nadežda Antipova

Iniciály © Josef Mánes

*Vydavateľstvo **Sophia**, Bratislava, 1995*

ISBN 80-967458-0-8

OBŠAH

I.

Rozprávka o Jastrabej žene	7
Nočná a denná polovica človeka	9
Štrbina medzi svetmi	11
Prečo človek spí	13
Pravá a ľavá hemisféra mozgu	15
Zemské poglobule	16
Šyntéza protikladov (veľká svadba)	18
Priepasť medzi svetmi	18
Premostenie. Tvorba nového	20
Úloha Európy vo svetovom organizme	22

II.

Vznik duchovnej individuality. Individuálnosť a kolektívnosť	24
Za kulisami svetového diania	28
Trojčlennosť sociálneho organizmu	36

III.

Čo znamená byť Slovákom?	39
Poslanie európskych národných duší. Národná identita	41
Ako pôsobia duchovia národov v Západnej, Strednej a Východnej Európe	44
Ako rozličné národy definujú svoju identitu	50
Zlo je dobro na nesprávnom mieste	55
Zore slovanskej kultúry	58
Zostup vyššieho ja do duše človeka	69
Doznamky	74

ážení, istotne sa teraz pýtate: Čo si už môže byť len vzdialenejšie ako svet politiky a svet rozprávok? Ved' politik musí byť ten najtriezvejší, najpragmatickejší, najviac nohami na zemi. Politik, ak chce niečo dosiahnuť, musí byť taktický, až machiavellistický, čiže presný opak rozprávkového hrdinu. Nekompromisná vernosť ideálu, úprimnosť za každých okolností sa rovná politickej samovražde. Rozprávkový hrdina víťazí svojím čistým štítom. Ale niekoho, kto má čistý štít, kto nemá tzv. "maslo na hlave" - môžu takého do politiky vôbec pustiť?

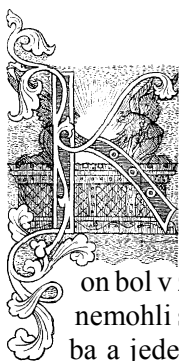
Rozprávky sú krásne; vedia nás nadchnúť tak, že nám rastú krídla, vedia nás dojsť k slzám - ale patria do ríše snov. Politika je škaredá, všedná, zato rozhodujúcim spôsobom určuje našu každodennú realitu. Nie, poviete si, práve svet politiky a svet rozprávok sú dva svety, ktoré sa nikdy nemôžu stretnúť!

Milí moji, kým nespoznáme ten bod, v ktorom sa svet rozprávok a svet politiky stretávajú, budeme stále žiť v zakliatej krajine, v ktorej o jednom svete snívame a druhý žijeme. Budeme sa naďalej čudovať, prečo je svet taký zlý, keď my chceme len dobro. A tá obrovská strata orientácie, ktorá zavládla v tejto krajine vrátane jej najvyšších miest - vlády a parlamentu - tá strata orientácie, ktorá sa teraz prejavuje v celom slovanskom svete, bude pokračovať. Bude pokračovať až dotedy, kým naše hospodárske, právne a politické štruktúry nebudú chcieť celkom vedome nadviazať na to, čo k nám prúdi z vyšších svetov. Ako povedal Chesterton: "*Aby sme mohli pochopiť realitu, musíme sa najprv vrátiť do rozprávky.*"

I.

Rozprávka o Jastrabej žene

Kto z Vás sa pamätá na filmovú rozprávku Jastrabia žena? Bol to príbeh o dvoch ľuďoch, ktorí si boli zasnúbení; a hoci žili nepretržite jeden vedľa druhého - predsa sa nikdy nemohli stretnúť! Prečo? Pretože ona bola v noci žena a cez deň jastrab a on bol cez deň muž a v noci sa menil na vlka. Takže keď ona bola v ľudskej podobe, on bol v zvieracej podobe a naopak. Preto hoci aj boli stále spolu, nemohli sa nikdy stretnúť súčasne ako dvaja ľudia, vedomí si seba a jeden druhého. Zlý čarodej, ktorý žiarlil na ich lásku, ich takto zaklial a odsúdil na večnú samotu v blízkosti.

A tak on putoval cez deň ako rytier so svojím verným jastrabom na ramene; a ona ako dáma, čo sa túlala nocou v sprievode a pod ochranou

svojho vlčieho spoločníka. Len pri východe a západe slnka, vo chvíli, keď sa slnečný kotúč dotýkal obzoru, smeli zahliadnuť na okamih jeden druhého. No len čo ona k nemu túžobne rozpriahla náruč, zatrepotala už krídlami ako jastrab; a skôr než on by ju stihol pobožkať, našla si ona vlka obtierať sa okolo jej nôh.

Musel by byť deň aj noc súčasne, aby sa títo dvaja mohli stretnúť. Len ak by nastal súčasne deň aj noc, mohli by sa obaja zísť vedome ako ľudia a spoločnými silami zlomiť kúzlo onoho čarodeja; tak znela kliatba. Myslíte, že je také niečo možné?

Drahí moji, nikdy nestrácajte nádej! Taký okamih jestvuje! Je to úplné zatmenie slnka, kedy nastáva skutočná noc uprostred dňa.

Úplné zatmenie slnka je nádherný prírodný úkaz. Začína čiastočným zatmením, pri ktorom Mesiac zakrýva stále väčšiu časť slnečného kotúča. Intenzita vonkajšieho osvetlenia sa začína meniť, až keď mesačný kotúč zakrýva takmer celé slnko. Nastáva rýchle stmievanie a pokles teploty. Na horizonte sa objavujú červené zore. Je to svetielkovanie atmosféry ožiarennej slnečnými lúčmi na miestach, kde je zatmenie neúplné. A vo chvíli, keď sa mesačný a slnečný kotúč presne prekryjú, obloha stemnie a objaví sa nebo posiate hviezdami! Okolo čierneho slnečného kotúča plápolá červená obruč slnečnej atmosféry a ďalej od nej žiaria perleťové lúče slnečnej koróny. O niekoľko minút vykukne žiarivý okraj slnka. Šero rýchlo ustupuje a teplota, ktorá v priebehu zatmenia poklesla niekedy i o viac ako 10°C, opäť začína stúpať.

Táto noc uprostred dňa s úkazmi na oblohe vyvoláva zážitok úžasu a úzkosti u zvierat aj u ľudí. V roku 1847 sa uskutočnila expedícia s cieľom pozorovať úplné zatmenie slnka v Tichomorí. Atmosféra tejto chvíle zapôsobila na členov expedície takým dojmom, že bezmála zabudli urobiť merania, pre ktoré tam prišli.¹

V čase úplného zatmenia slnka, v tejto vzácnej a zriedkavej chvíli, keď nie je ani noc ani deň, stanuli obaja naši rozprávkoví hrdinovia spoločne zoči-voči kúzelníkovi, ktorý ich zakliat, a zvíťazili nad jeho čaromocou.

Nočná a denná polovica človeka

Rozprávka o jastrabej žene pre nás znamená veľmi veľa. Tieto dve rozprávkové postavy - jastrabia žena a vlčí muž - totiž nesymbolizujú dve samostatné osoby, ale dve polovice jednej a tej istej bytosti - človeka: žena-jastrab symbolizuje nočnú polovicu, nočného človeka a muž-vlk dennú polovicu, denného človeka.

Človek sa skladá, ako vieme, zo štyroch hlavných článkov: fyzického tela, éterického tela, astrálneho tela a duchovného ja.² Počas dňa sú tieto štyri články pevne spojené a vedomie človeka je v jeho fyzickom a éterickom tele. Bdelá činnosť myslenia, ktorá sa odohráva na rozhraní fyzického a éterického mozgu, zastiera počas dňa uvedomovanie si dvoch hlbších článkov - astrality a duchovného človeka.

V noci sa však spojenie medzi článkami ľudskej bytosti uvoľňuje. Fyzické a éterické telo zostávajú v pokoji na lôžku - a duchovné ja v astrálnom tele sa čiastočne odpúta a vysúva. Vedomie sa presúva do astrálneho tela. Odohráva sa proces podobný odteleniu (s tým rozdielom,

lom, že strieborná šnúra sa nepreruší, takže medzi dušou a telom pretrváva zoslabené spojenie). Duchovná polovica človeka sa vracia do jemnejších sfér, odkiaľ sa ráno - plná zážitkov - vracia oduševniť svoju fyzickú schránku, ktorá sa medzitým regenerovala a obnovila svoje životné sily.

Tak ako ráno po prebudení človek pokračuje v práci tam, kde skončil večer pred spaním, práve tak v noci po zaspávaní sa "prebúdzajú" do reality, v ktorej nadväzuje na to, čo prerušil ráno pri prebudení. Dá sa povedať, že človek žije dva životy - jeden cez deň a druhý v noci - pričom noci nadväzujú jedna na druhú práve tak ako dni.

Problém je v tom, že denný človek si na nočného nepamätá a naopak. S výnimkou zasvätených, bežný človek ešte nedokáže byť vedomý vo svojich vyšších duchovných článkoch, ale potrebuje vždy fyzickú a éterickú schránku ako zrkadlo, v ktorom si uvedomuje seba samého. **V noci (a po odtelení) sa teda každý človek dostáva do duchovného sveta, ale nevedome. Na druhej strane si človek môže byť vedomý seba samého, ale len za cenu toho, že jeho vedomie sa skonzentruje do jedného lúča, ktorý osvetľuje len malý výsek skutočnosti: fyzickú realitu.**

Človek prežíva vo sne všetko živšie, farbistejšie, šľavnatejšie, plnšie - ale nie je schopný tam cieľavedome, slobodne konať a pamätať si; kritická schopnosť rozumu je neprítomná. Na druhej strane za bdenia má možnosť cieľavedomej slobodnej voľby a kritiky, ale stráca spojenie s duchovným svetom.

Len v dvoch okamihoch, večer pri zaspávaní alebo ráno tesne pred prebudením, keď sa duša ešte len odpútava alebo sa už vracia, čiže keď sa čiastočne vysunuté astrálne telo už alebo ešte dotýka tela éterického, len z týchto dvoch okamihov si obyčajný človek pamätá zmätočné úryvky čohosi, čo prežíval v noci.³ Len tieto dva zlomkovité zážitky mu zostanú vo vedomí; zvyšok nočnej reality zapadá do pološera tzv. podvedomia alebo úplnej tmy nevedomia. Odtiaľ, spoza prahu vedomia, pravda pôsobí ďalej, avšak bez našej vedomej kontroly. Chalíl Džibrán to umelecky stvárnil v príbehu o dvoch námesačniciach:

"V meste, kde som sa narodil, žila žena s dcérou, a obe boli námesačnice.

Jednej noci, keď ticho objalo svet, sa žena a dcéra prechádzali už v spánku a stretli sa v záhrade zahalené hmlou.

*Matka povedala: »Konečne, konečne, môj nepriateľ!
Ty si zničila moju mladosť, ty si budovala svoj život na
troskách môjho! Kiež by som ťa mohla zabiť!«*

*Dcéra odpovedala: »Nenávidená žena, sebecká a
stará! Ty stojíš medzi mojím slobodnejším ja a mnou. Ty
by si chcela, aby môj život bol odrazom tvojho vlastného
zvädnutého života! Kiež by si bola mŕtva!«*

*Vtom zakikirikal kohút a obe ženy sa prebudili. Matka
povedala láskavo: »To si ty, miláčik?« A dcéra odpoveda-
la: »Áno, drahá.«*

Štrbina medzi svetmi

Teda len v okamihu na rozhraní medzi spánkom a bdením človek stane na prahu svojho podvedomia tak, že si z neho ešte čosi aj zapamätá. To je tajomstvo, prečo sochy buddhov, čo majú taký záhadný úsmev okolo úst, majú dopoly otvorené a dopoly zatvorené očné viečka. Lebo oni ani nebdejú, ale ani nespia; ale zotrývajú v stave, ktorý nie je ani bdením, ani spánkom, ani snívaním - v stave kontemplácie (vnoru). Keby oči úplne zatvorili, stratili by kontakt s týmto svetom - keby ich úplne otvorili, stratili by kontakt s tamtým svetom. Ale oni sa práve dívajú do oboch svetov súčasne. Buddhistický bhikšu zastavil čas v okamihu na rozhraní medzi spánkom a bdením, zachytil ten okamih duševnej nálady súmraku či brieždenia, keď sa slnečný kotúč dotýka obzoru a celá príroda sa zastaví a zatají dych.

No nielen buddhistickí mnísi, ale aj novonarodené deti dokážu zotrvať v stave medzi spánkom a bdením celé hodiny. Niekoľko mesiacov po narodení deti spia tak, že majú nedovreté, dopoly otvorené oči. Táto fáza, ktorá u dospelého trvá už len nepatrný okamih, u novorodencov trvá celé hodiny, a postupne sa skracuje. Pretože dieťa, len čerstvo prišlé z duchovného sveta, v skutočnosti nie je ešte celkom dovtelené a je stále ešte v užšom kontakte s bytosťami, ktoré ho na jeho ceste do pozemského vtelenia sprevádzali. Tento kontakt a zážitky z neho vyplývajúce však nie je v tom čase schopné vedome spracovávať. Vtedy neviete, či vaše dieťa bdie alebo spí, lebo reaguje sčasti na vonkajšiu realitu, ale zároveň sa desí pred niečím alebo smeje čomusi, čo k nemu pristupuje akoby zo snovej reality a čo my nevidíme.

Podobný stav nastáva aj pri odteľovaní u veľmi starého človeka: prestáva si všímať svoje okolie a začína sa rozprávať so zosnulými, ako keby už jedným okom videl na onen svet.

V atlantských časoch bol človek uspôsobený tak, že medzi stavom spánku a bdenia nebol taký veľký rozdiel ani u dospelého človeka: inými slovami, Atlant'ania boli jasnovidní.

Aj naši štvornohí spoločníci, zvieratá, ako predstavitelia ranejších štádií vývoja, vidia a štekajú napríklad na myšlienkové formy strachu či hnevu, čiže na objekty, ktoré sú človeku za dňa neviditeľné, s ktorými však v plnej miere prichádza do styku v noci, vo sne. Treba však povedať, že pes, hoci aj vidí, nie je schopný uvedomovať si širšie súvislosti a chápať.

Jeden z najslávnejších vynálezcov všetkých čias, *Thomas Alva Edison*, vraj používal takúto metódu: Po stranách kresla, v ktorom zvykol premýšľať, umiestnil dva hrnce a do rúk uchopil dva kamene. V okamihu na rozhraní spánku a bdenia mu kamene vypadli z rúk a udreli o dná hrncov. To mu umožnilo vrátiť sa k sebe práve v okamihu inšpirácie.

Všimnime si na tomto mieste aj to, že niektorí duchovne vyspelí ľudia zvykli spávať len tri-štyri hodiny denne - a niektorí dokonca nespia vôbec! Normálne človek po viacerých dňoch bez spánku zomiera. Existujú však dva druhy ľudí - duchovní majstri a jasnovidné médiá - ktoré vydržia bez spánku celé roky. Tí prví, pretože tento stav ovládajú a vstupujú doň vedome; a tí druhí, pretože buď samovoľne alebo po zmagnetizovaní inou osobou "upadajú" do stavu podobného zvieratám. O oboch však platí, že ani **nespia ani nebdajú, ale zotrývajú v stave niekde medzi tým. Vďaka tomu môžu slúžiť ako spojky medzi týmto a oným svetom.**⁴

To je tá "štrbina medzi svetmi", o ktorej hovorili Castanedov učiteľ, indiánsky šaman don Juan svojmu žiakovi. A to je oná štrbina, ktorou sa rozprávkový chlapec Peter Pan dostal do "fairy land", do sveta víl. Pamätáte sa na film Hook? Čo povedala víla Petrovi Panovi, keď sa s ním lúčila? Ak si nepamätáte, choďte sa pozrieť ešte raz. Posledná veta, ktorú víla (Julia Roberts) povedala, keď sa lúčila s Petrom Panom, bola táto: "Znáš to miestečko medzi spánkom a bdéním - tam na tebe budu vždycky čakať!"

Prečo človek spí

Položme si teraz otázku, ako je možné, že na jednej strane väzni, ktorým nedovolili zaspáť, po týždni zomierajú - a na druhej strane nejaký duchovný učiteľ alebo jasnovidka si môžu dovoliť celé roky spať iba pol hodiny denne alebo ešte menej. Je spánok vôbec potrebný? A keď, tak načo? Lebo všeobecne prijímaná mienka, že mozog už nevydrží bdieť, že je unavený a preto vylučuje spánkový hormón, vo svetle uvedených príkladov neobstojí.

Ospalosť je v skutočnosti túžba človeka po nočnej polovici jeho bytosti. Je to túžba po jeho nočnej-ženskej polovici, ktorá mu dáva citovú náplň, ktorá ho osviežuje, inšpiruje, povznáša zo všednosti a s ktorou za bdelého dňa stráca kontakt.

Pretože duchovní ľudia alebo médiá sú so svojou nočnou polovicou, so svojim podvedomím v intenzívnejšom spojení nepretržite aj počas dňa, o to menej sú nútení spať! Tie osviežujúce, obnovujúce energie,

ktoré sa k obyčajnému človeku môžu vlievať len až keď prestane zacláňať so svojim denným-rationálnym vedomím, sa do nich môžu vlievať stále.

Odkiaľ však vieme, že to nie mozog vylučuje spánkový hormón, lebo potrebuje vypnúť, ale skôr duša nechá mozog vylučovať spánkový hormón, aby ho uspala, lebo už túži vyzliecť ťažký skafander a vzniesť sa, voľne dýchať, vrátiť sa do náručia voňavých anjelských perutí?

Milí moji, už viackrát som hovoril o tom, že poznanie nie je ukryté na nejakom neprístupnom mieste. Svet je plný múdrosti, ale len pre toho, kto sa namáha, aby ju získal!

Pozorujte takýto prípad: Nejaký študent sedí na predpoludňajšej prednáške a premáha ho malátnosť, únava, náhle sa mu chce spať. Začne zívať, viečka sa mu zatvárajú, ako keby boli z olova. Hrdinsky bojuje, mobilizuje vôľu, snaží sa sústrediť, aby si nikto nevšimol, že zaspáva. Napriek tomu však podchvil'ou upadá do mikrospánku a zobúdz sa, až keď mu hlava padá nabok. Prednášajúci si to všimne a urazí sa: "Nudím vás? Vás to vôbec nezaujímá?"

Povedzte, prečo sa študentovi chce spať už na poludnie? Vyčerpal snáď mozog už na poludnie svoje sily a musí vypnúť? Akože toho študenta hneď na nasledujúcej prednáške všetka ospalosť opustí, hoci medzitým vôbec nespál? A ako by sa mohol profesor vôbec uraziť, keby študentovo zívanie a ospalosť boli len výrazom fyziologickej únavy, nedostatku spánku? Nie, profesor sa urazí, lebo on dobre vie, že ospalivosť a únava sú výslednicou duševnej nudy, nie naopak; že sa takto prejavuje túžba duše po čomsi, čo nie je také suchopárne a nezáživné, po niečom, čo osviežuje! Profesor vie, že to duša uspáva telo, lebo túži po svojej pestrejšej polovici.

Ale toto vie iba profesorova nočná (podvedomá) polovica - tá sa inštinktívne urazí. Keby ste sa opýtali profesora na jeho názor, jeho denná polovica vám bude tvrdiť, že je to mozog, ktorý uspáva dušu, nie duša, ktorá uspáva mozog. A predsa je to naopak - a jeho vlastné konanie je toho najlepším dôkazom!

Vidíte, ako veľa sa dá vyčítať z mála, keď človek chce. Ak budete chcieť, skoro prídete na to, že doslova všetko je v skutočnosti opačne, než ako nám to doteraz hovorili. To je tým, že svet je teraz hore nohami. A ak ho chceme postaviť späť z hlavy na nohy, musíme pri tom všetko obrátiť naruby. Tak sme to teraz urobili s našou predstavou o spánku a bdení - obrátili sme ich - ako to už pred nami urobil Chalíl Džibrán vo svojej "Prorokovej záhrade":

“Rastiete v spánku a svoj plnší život žijete, keď snívate. Lebo všetky vaše dni sú naplnené len vzdávaním vďaka za to, čo ste dostali v tichu noci.

Často uvažujete a hovoríte o noci ako o čase odpočinku, v skutočnosti je však noc dobou hľadania a dobou nachádzania.

Deň vám dáva silu vedenia a učí vaše prsty šikovnosti v umení prijímať. Ale je to noc, ktorá vás uvádza do klenotnice Života.

Slnko učí všetko, čo rastie, túžbe po svetle. Ale je to noc, ktorá to všetko dvíha ku hviezdám.”

Pravá a ľavá hemisféra mozgu

Dichotómia medzi nočnou a dennou polovicou človeka má vzťah k hemisféram mozgu. Je všeobecne známe, že **mozgové hemisféry majú špecializované funkcie: ľavá je racionálna, analytická, pravá intuitívna, syntetická; ľavá vypočítavá, pravá obrazná; ľavá je orientovaná na jazyk, pravá na vnímanie priestoru. Pravá polovica mozgu má užší vzťah k nočnej polovici človeka, ľavá k dennej.**⁵

Keď muž rozpráva, je na počítačovom tomografe vidieť väčšiu tepelnú aktivitu v ľavej polovici mozgu; keď rozpráva žena, sú rozsvietené viac centrá v pravej polovici. Muž totiž dbá pri prejave viac o logický sled myšlienok, zatiaľčo žena vlieva do vyjadrovania viac citu. Podobne pri vnímaní jazyka muž dbá v prvom pláne o samotný informačný obsah slov, bez ohľadu na to, ako sú hovorené. Žena viac vníma zafarbenie, atmosféru, citovú náplň slov, bez ohľadu na ich formálny význam. Tak je schopná prijať aj “informáciu medzi riadkami”.

Keď rozstrihnete fotografiu človeka na dve polovice a zlepiete spolu dve ľavé a potom dve pravé polovice tváre, dostanete dve fotografie dvoch rozličných osôb: nočného a denného človeka. Je zaujímavé, že tieto dve osoby môžu dávať najavo odlišné duševné nálady: jedna môže byť veselšia a druhá smutná, jedna bezstarostná, druhá sklúčená. Keď je napríklad ľavá veselá a pravá smutná, taký človek sa bude verbálne prejavovať ako optimista; no ak “vypnete zvuk”, vidíte, že všetkými neverbálnymi komunikačnými kanálmi ako sú mimika, gestikulácia,

držanie tela, dáva jeho duša najavo, že jej je do plaču. Keď tomu človeku povieť, že je nejaký smutný, jeho denná, racionálna polovica to bude rázne popierať. Ale ak sa prihovoríte k jeho nočnej polovici rečou tela, táto okamžite odpovedá opakovaním giest a telesných postojov vyjadrujúcich skleslosť a beznádej, a takto vám vyžaluje celý svoj bôľ. Je to akoby ste sa rozprávali dvoma jazykmi s dvoma bytosťami naraz, z ktorých jedna o druhej nič nevedia. Nočná bytosť môže prejavovať značne odlišné, niekedy menej ušľachtilé, ale niekedy aj oveľa ušľachtilejšie a vznešenejšie postoje ako denná.

Keďže denná polovica je mužská a nočná ženská, je aj spôsob komunikácie u muža a u ženy odlišný. Zatiaľčo muž sa pozná okrem činov viac podľa toho, čo hovorí a čo si myslí, komunikuje žena skôr neverbálne.

Z toho vznikajú aj určité nedorozumenia medzi mart'anským a venušanským pohlavím. Mužovi sa môže zdať, že povedal žene to, čo chcela počuť; zatiaľčo žena pritom mohla prijať informácie značne odlišného obsahu, pretože má "prijímačku" nastavenú na nočný kanál, zatiaľčo on vysielal na dennom. Kým muži vnímajú "dennú polovicu jazyka", teda to, čo z rečového prejavu zostane, keď ho zachytíte na papier; žena vníma "nočnú polovicu jazyka", intonáciu, farbu hlasu, atmosféru, teda to, čo sa zachytiť nedá, čo zostáva nevypovedané - a z toho čerpá informácie.

Preto ak v rytierskych časoch bolo cnosťou ženy mlčať v spoločnosti mužov, nebolo to preto, že by sa nesmela prejavovať; pretože ona sa prejavovala a komunikovala veľmi intenzívne, ale na neverbálnom kanáli.

Vyjadrovacím nástrojom muža je hovorené slovo, jazykom ženy je reč tela. Preto "muž miluje očami, žena ušami." Preto aj platí, že vzťah manželiek je formou neverbálnej komunikácie medzi mužmi: prostredníctvom manželiek komunikujú ich nočné polovice.

Zemské pologule

Nielen ľudský mozog má dve hemisféry - ľavú a pravú - ale aj celá zemská bytosť má dve hemisféry, čiže pologule: západnú a východnú. **Západná pologul'a je viac mužská, extenzívna, extrovertná; východ-**

ná viac ženská, intenzívna, introvertná. Západná je racionálnejšia, východná intuitívnejšia. Vedecko-technická revolúcia prišla zo Západu. Od východu prichádzajú náboženstvá (“ex oriente lux”). Na Východe sa technika viac či menej kopíruje. A na Západe je náboženstvo de facto len formalizmom. Na Východe je náboženstvo životnou miazgou, ktorá určuje človeku denno-denne každý jeho pohyb. Na Západe sa z neho stáva odťaživý abstraktný systém, ktorý stráca rozhodujúci vplyv na každodenný život človeka.

Západná pologuľa je aktívnejšia, asertívna; východná pasívnejšia, receptívna. Na Západe sme hyper-aktívni, pracujeme aj v noci, berieme prášky na spanie, lebo nemôžeme spať. Na Východe vedú rozjímavý spôsob života a letargicky pospávajú aj cez deň. Američan žije v tom, že “čas sú peniaze”. Nálada Inda je “večnosť, v ktorej jeden život nič neznamená”.

Západná pologuľa je viac logická, systematická, analytická; východná viac syntetická, iracionálna, obrazná. Na západnej pologuli sa hovorí analytickými jazykmi (angličtina, francúzština, španielčina, portugalčina), na Východe flektívnymi a syntetickými jazykmi. Abeceda západných jazykov má minimálny počet znakov (okolo 25), blíži sa strohému počítačovému kódu, pozostávajúceho len z dvoch znakov: núl a jednotiek. Smerom na východ počet znakov abecedy rastie (indické *dévanágarí* má 50 písmen) a v čínštine a japončine sa stáva takmer neohraničený: blíži sa k hieroglyfickému, obrázkovému písmu.

Na Západe neberú ducha dost’ vážne. V duchovný svet buď neveria, alebo ak áno, tak len teoreticky. V praxi nie. Američan cestujúci v lietadle sa formálne síce môže hlásiť ku kresťanstvu, ale v skutočnosti sa bojí, že keď lietadlo spadne, že on “prestane existovať”, že zomrie. Naopak, je ochotný zaplatiť aj 100.000 \$ aby po smrti zmrazili jeho telo, alebo aspoň hlavu, lebo verí, že až veda v budúcnosti pokročí a podarí sa telesné ostatky oživiť, že “on” bude žiť ďalej! Americký človek sotva chápe, čo by to ten duch vlastne mal byť, a duchovný svet, raj, budúcnosť si vždy predstavuje len nejakou technologicky, pozemsky.

Na Východe zase neberú hmotu vážne. Ind je schopný rútiť sa v preťaženom nákladiaku s pokazenými brzdami dolu kopcom a odovzdať sa do ochrany “božstiev”, lebo má celkom živý, hmatateľný pocit, že je “nesmrteľný”, že sa znovu narodí. Hmota je preňho iba ilúzia, “mája”. Indický duch zase nechápe, načo je hmota potrebná, cíti sa do nej zatiahnutý len nedopatrením a hodlá z nej čím skôr “vyvanúť”.

Táto západno-východná polarizácia je zreteľná aj v rámci bývalého Česko-Slovenska: Česi boli predsa vždy tí chytrejší - Slováci tí citovejší.

Vďaka tomuto rozdeleniu západná pogloba dosiahla obdivuhodné výsledky v ovládnutí vonkajšieho sveta a východná v ovládnutí vnútorného sveta. Na Západe majú teraz všetko. Ale pociťujú vnútornú chudobu. Východ mal odvždy vnútorné bohatstvo, ale vonkajšiu biedu.

Syntéza protikladov (veľká svadba)

Naznačeným spôsobom boli obe poglobule vychovávané a vyvíjali sa oddelene po tisícročia. Odkedy však objavili jedna druhú, začalo sa diať čosi zvláštne: zamilovali sa jedna do druhej.

Pre západnú mládež sa stal prítiažlivý orientálny mysticismus. Naopak mládež na Východe nič nevidí na náboženstvách svojich otcov. Je fascinovaná západnou technológiou. Kalifornia, najzápadnejší kút Ameriky, sa stala svetovým centrom New Age, baštou orientálnych kultov. Naopak Japonsko, čiže najvýchodnejší kút Ázie, začína dobiehať západ vo vývoji hypermoderných technológií. Amerika urobila z mystických zážitkov výrobný artikel - a Japonsko z technologického pokroku nové náboženstvo.

Najzápadnejší a najvýchodnejší kút sveta akoby si začali vymieňať pozície; vlievajú sa do seba ako vlny jinu a jangu v symbole monády: v centre jinu sa tvorí jang a v strede jangu sa objavuje jin.

Takto sa protiklady vzájomne oplodňujú. Orient a Okcident sú ako ženích a nevesta, ktorých teraz čaká svadobná noc.

Priepasť medzi svetmi

Keby však malo dôjsť na oboch stranách len k samotnej negácii, zámene extrémov, nemalo by to veľký význam. Pretože tak, ako je muž zbytočný bez ženy a žena bez muža, tak sú aj jednotlivé póly svetovej bytosti jedna bez druhej zbytočné. Perzský svätec Bahá'u'lláh zdôrazňoval, že *“veda a náboženstvo sú ako dve krídla ľudstva: ani jedno z nich samo nestačí na to, aby sme vzlietli.”* Ak by sa nám nemalo podariť tieto dve stránky človečenstva zmieriť a zasnúbiť, ľudstvo by

neprežilo svoje nasledujúce veľké zlomové obdobie - prechod k celo-planetárnej civilizácii.

Medzi dennou a nočnou polovicou sveta stále vládne dramatický rozkol a separácia. Na jednej strane tu máme vedu bez svedomia; vedu, ktorá stratila akýkoľvek vzťah k vyšším morálnym, etickým a estetickým hodnotám; vedu, ktorá určuje náš každodenný život a stáva sa v ňom nebezpečnou hrozbou. Na druhej strane tu máme náboženstvo, ktoré sa bez vedy mení na poveru, na súbor naivných, detinských predstáv; náboženstvo, ktoré na každodenný život nemá žiaden rozhodujúci vplyv. Na jednej strane máme vedu a techniku, ktorá slúži prevažne len na to, aby ľuďom umožnila ukájať zvieracie potreby stále rafinovanejším spôsobom; najnovšie dokonca vedu, ktorá ľudské neresti "vedecky" zdôvodňuje a ospravedlňuje! Na druhej strane sú tu mystické krúžky, sekty a cirkvi, ktoré na spoločenský a politický život nemajú prakticky žiadny vplyv. **Máme teda: na jednej strane bezduchý život - a na druhej - "duchovno" odtrhnuté od života.**

Táto priepasná trhlina medzi svetmi nerozčesla len svetovú bytosť na dve osamelé polovice; ale rozsekáva vnútro všetkých pozemšťanov nanajvýš podivuhodným spôsobom: Doobeda sa vo svojich zamestnaniach bez námietok podriaďujú bezcitnému, racionalisticko-hmotárskemu spôsobu života - a poobede sa zúčastňujú života vo všemožných cirkevných obciach, lôžach, jogických krúžkoch.

Čím väčšia je citová prázdnota doobeda, v zamestnaní, tým viac sa množia cirkvi, sekty a ezoterické kruhy poobede, v čase voľna. A čím racionalistickejšia, všednejšia, obmedzenejšia je naša realita predpoludním, tým absurdnejším, iracionálnejším a fantastickejším veciam sme ochotní uveriť popoludní.

V nedeľu sme "veriaci" v cirkvi - ale cez pracovné dni v týžni plne akceptujeme materialistický systém hodnôt a ochotne sa doň vradujeme. Predstavte si len, že jeden a ten istý človek, napríklad vedecký pracovník, je schopný sa ráno v laboratóriu premeniť len na akúsi mechanickú kalkulačku a nechať svoju intuitívnu polovicu vymknutú za dverami - a večer pred vstupom do kostola pri dverách zase odkladá svoj zdravý rozum! Čo nevie, že keby vo svojej vedeckej práci cieľavedome využíval aj svoju intuitívnu zložku, že by sa jeho výskumom otvorili netušené perspektívy? A že keby pri náboženskej kázni nevyvíjal svoj mozog, ale usiloval sa aj rozumieť, čo sa tam hovorí, že až potom by jeho náboženstvo za niečo stálo?

Tento veľký rozkol sa prejavuje v naprosto všetkých oblastiach. Vezmime si napríklad komunitu ufológov. Ufologická komunita sa rozpadla na dve časti: na vedeckých racionalistov a na astrálnych kontaktérov. Tí prví majú dobré predpoklady na systematickú vedeckú prácu, trpezlivosť, nezaujatý úsudok - ale nemajú kontakt. Zhromažďujú informácie o svetelných úkazoch na nebi, merajú zloženie nejakých zliatin, stavajú gigantické rádioteleskopy - úplne zbytočne. Spojenie s mimozemskými bytosťami nemajú. To, že existujú iné dimenzie, že mimozemšťania nie sú nikde ďaleko, ale blízko, že žiadne rádioteleskopy stavať netreba, to nechápu.

Tá druhá skupina má naproti tomu spojenie, ale je úplne neschopná informácie, ktoré pomocou tohto spojenia získava, trpezlivosť posúdiť. Táto skupina nie je schopná zistiť ani to, kedy ide skutočne o kontakt a kedy o ilúziu a jej informačný materiál je zmätený, mnohoznačný, nepoužiteľný.

Teda tí prví majú metódu, ale nemajú objekt; a tí druhí majú samotný objekt, ale nevedia, čo si s ním počať.

Keby si jedna a druhá strana chceli dať navzájom to, čo im chýba, odštartoval by sa v ufológii nevídaný pokrok. Lenže tí ľavo-hemisféroví ufológovia, ktorí by tých pravo-hemisférových práve mali ukázať pomocou exaktnej racionality, sa im namiesto toho posmieávajú, že ich výpovede sú také zmätkovité a mnohoznačné, a snažia sa od nich distancovať. A tí pravo-hemisféroví sa na tých ľavo-hemisférových zase dívajú zvrchu, pretože "vôbec nič nepochopili". Nechápu, že ich prejavy a výpovede sú naozaj také zmätené a nekonkrétne, že by sa nedali realizovať ani pri najlepšej vôli.

Premostenie. Tvorba nového

Vážení, **niečo hodnotné, niečo nové môže vzniknúť len vtedy, keď sa ten jeden a ten druhý svet do seba vlievajú a navzájom oplodňujú.**⁶ Jeden bez druhého strácajú oba svety zmysel a odumierajú!

Duch bez hmoty je nekonkrétny, hmota bez ducha je neživá. Keď tieto dva svety nespojíme, budeme musieť žiť na jednej strane vždy len bezduchý život a na tej druhej duchovno odtrhnuté od života. Len ak ich dokážeme spojiť, budeme žiť - po prvý raz - duchovný život!

Len v harmonickom vyvážení, v bode rovnováhy medzi jedným a druhým môže nastať tvorba; pokiaľ hovoríme skutočne o tvorbe niečoho nového. Vysvetlime si to na príkladoch z umenia:

Prvý príklad. Pre amerických indiánov sú charakteristické bubny; rytmické tance bez melódie. Na juhoamerickej sambe, aká sa tancuje v Riu, je najdôležitejší rytmus: rytmus je na nej to vzrušujúce. Pre Indiu sú naopak charakteristické ťahavé melódie na strunných nástrojoch, pri ktorých sa rytmus ani nedá poriadne identifikovať. Západná pologuľa má o niečo väčší vzťah k rytmu a východná k melódii. Ale čosi také úžasné, ako klasická hudba, kde sú melódia aj rytmus oba plnorozmerné, mohlo po prvý raz vzniknúť len v Európe!

Druhý príklad. Západ inklinuje viac ku konkrétnej maľbe. Niečo také ako fotorealizmus mohlo vzniknúť len v Amerike: maľby, v ktorých je zmysel pre detail dovedený do takej dokonalosti, že sa nedajú rozoznať od fotografie. Indické miniatúry oproti tomu pôsobia naivne, čínske postavy a krajinky abstraktne, skoro symbolicky. Zen napríklad vyjadruje veľmi hlboké myšlienky minimálnou formou. To však niekedy znamená, že tie hlboké myšlienky zostanú ležať ladom, pretože ich už nikto druhý nepochopí. Na druhej strane umelecký realizmus je krajnosť, ktorá tiež stráca zmysel. Celkom fotorealistická maľba sa totiž dá oveľa jednoduchšie a bez námahy nahradiť fotografiou. Maľba má zmysel len ak je niečo medzitým: musí mať aj formu, ale aj vlastnú myšlienku.

Tretí príklad: Hollywoodska kinematografia prepracovala techniku filmových efektov perfektne. Filmové scenáre však za efektami d'aleko zaostávajú. Na východe naopak: hlboké témy ležia ladom, alebo nemajú takú formu, akú by si zaslúžili.

Štvrtý príklad je z náboženského života: Na západe je bežnejšia modlitba, na východe meditácia. Modlitba je aktívna, asertívna; meditácia pasívna, receptívna. Pri modlitbe človek hovorí a Boh počúva. Pri meditácii človek počúva a Boh hovorí.

Na západe je častejšou chybou to, že veriaci sa až "zúriivo" modlí, prikazuje Bohu: "Daj, aby sa stalo to a to!" Ale či to, o čo žiada, je aj správne, či je to skutočne v súlade s Božou vôľou, na to sa zabúda pýtať.

Naproti tomu orientálec sa snaží úplne vymazať svoje osobné ja, nič nechcieť, stíšiť sa, aby lepšie počul Boha. Keď sa však potom zrieka všetkých činov a každej aktívnej osobnej účasti vo svete, zostanú ním prijaté pravdy zase bez úžitku, lebo nezasiahnu do života.

Modlitba a meditácia nemajú jedna bez druhej zmysel. Zmysel majú iba vtedy, keď sa rytmicky jedna s druhou striedajú ako tlkot srdca alebo tikot kyvadla: pri výchylke k pasívnemu pólu (meditácii) sa človek vyprázdni a naberie inšpirácie ako nádoba; potom ich však musí prepracovať cez vlastné ja a pri výchylke k aktívnemu pólu (modlitbe) vystrelí výsledok po ohnivom šípe svojej vôle späť do duchovných svetov.

Úloha Európy vo svetovom organizme

Čo sme doteraz povedali, sa dá zhrnúť nasledovne: **Západ má veľkú schopnosť aplikovať niečo hmotne, no príliš sa nezamýšľa nad hlbším významom vecí. Východ zase prijíma vysoké duchovné pravdy, ale má len malú schopnosť ich prakticky aplikovať.**

Lenže, dámy a páni, čo je platná veľká múdrosť, ktorú nikto neaplikuje do praxe; a čo sú platné rozsiahle aplikačné projekty, ktoré nie sú múdre?

Pýtajme sa: **Ktorá krajina alebo krajiny majú teraz najlepšiu schopnosť spojiť prijímanie duchovných právd s ich praktickou aplikáciou; kde sú najlepšie predpoklady na to, aby vzniklo niečo duchovné aj prakticky realizovateľné zároveň?**

Priatelia, často sa hovorí o tom, že Zem je živý organizmus; Gaia hypotéza a podobne. Lenže to nemá žiaden veľký význam, pokiaľ sa nepovie konkrétne, kde má ten organizmus ktoré orgány. Predstavte si lekára, ktorý by neustále zdôrazňoval, že človek je krehký živý organizmus, ale nevedel by, kde má pacient srdce a kde žalúdok.

Ľudský organizmus sa skladá z troch autonómnych, ale vzájomne úzko spolupracujúcich systémov. Je to:

1. nervovo-zmyslový systém, ktorý má centrum v hlave;
2. rytmická sústava, t. j. dýchanie a krvný obeh, s centrom v hrudi;
3. systém látkovej výmeny a údov.

Prvý z týchto systémov - nervovo-zmyslový - má človek plne pod kontrolou vedomia. Ten patrí k dennej polovici človeka. Tretí - látková výmena - sa dá vôľou ovplyvňovať najmenej. Ten predstavuje nočnú polovicu človeka. A medzi týmito dvomi je rytmický systém - srdce a

pľúca - ktorý je sčasti riadený vegetatívne a sčasti pod vplyvom duševnej činnosti človeka, a ktorý sprostredkuje medzi oboma zvyšnými rovnováhu.

Vo svetovom organizme sa táto trojčlennosť prejavuje ako Amerika-Európa-Ázia, alebo Západná, Stredná a Východná Európa.⁷

Pozrite sa, európska kultúra osciluje s periódou 200-300 rokov medzi racionálnym a iracionálnym, medzi orientáciou na vonkajší a na vnútorný svet:

1. **gotika** - celkom obrátená nahor, do duchovného sveta
2. **humanizmus a renesancia** - obrátila pozornosť na pozemský život
3. **barok** - znova obrátený dovnútra
4. **materializmus 19. a 20. storočia** - orientácia na vonkajší svet

Európa prijíma impulzy sprava aj zľava, vyvažuje ich, spracováva a prepracované odovzdáva ďalej. Každá dovnútra obrátená perióda je ako nádych alebo diastola, pri ktorej čerpá z duchovných svetov, a každá navonok zameraná perióda ako výdych alebo systola, pri ktorej sa to všetko pretvorí na hmotnú kultúru a zároveň naberú skúsenosti, ktoré sa v nasledujúcej zvnútornenej perióde spracujú. **Zem má svoje duchovné srdce - ktoré bije!**

Naša krajina bola začlenená 30 rokov do kapitalistického bloku (1918-1948) a ďalších 40 do komunistického (1948-1988). A špeciálne Slovensko má teraz to privilégium, že patrí ekonomicky do západného bloku a vojensko-strategicky je ešte stále zviazané s východným. Stojí práve na tom rozhraní medzi dňom a nocou, v tej vzácnej chvíli, kedy jastrabia žena a vlčí muž môžu na okamih zahliadnuť jeden druhého.

II.

Vznik duchovnej individuality. Individuálnosť a kolektívnosť.

ri pohľade na mapu sveta vidíme po oboch stranách veľké celky. Na západe: Kanada, Spojené štáty, Brazília. Na východe: Rusko, Čína, India. A v Európe, na malom kúsku zeme, sa tiesni 40 štátov a odohrali sa tam dve svetové vojny. Prečo je to tak?

Vysvetlili sme si, že medzi Západom a Východom existuje protiklad: Západ je orientovaný viac “nadol”, navonok, do hmotného sveta a Východ viac “nahor”, dovnútra, do duchovného sveta. Teraz vás chcem upozorniť ešte na jeden protiklad: protiklad medzi individuálnosťou a kolektívnosťou.

Myslím, že netreba veľa hovoriť, aby ste so mnou súhlasili v tom, že **Západ inklinuje k individualizmu a Východ ku kolektivismu.** V kapitalizme je na prvom mieste jednotlivec, v komunizme to bol kolektív. Na Západe obetujú kolektív jednotlivcovi; na Východe jednotlivca kolektívu. V Amerike ak jeden súkromný majiteľ nedovolí, aby cez jeho pozemok viedla autostráda, musia kvôli nemu postaviť nadjazd alebo obchádzku, a potom milióny vodičov obchádzajú pozemok jedného človeka. Naopak v Sovietskom Zväze ak ste sa chceli niekde najesť, zistili ste, že nemôžete, lebo všetky jedálne boli “dlja grupy”, tzn. ješ' sa mohlo iba skupinovo, jednotlivec nebol celkom platným členom spoločnosti.

Teda Východ je síce duchovný, ale toto duchovno je kolektívne. Západ je individualistický, ale tieto individuality sú (až na výnimky) iba hmotné.

Na Východe sú veľké celky, pretože sú do istej miery ešte kolektívnou dušou. V Oriente široké masy po tisícročia opakujú po svojich praotcoch veľké múdrosti ale aj veľké povery. Je ťažké Orient z tejto skupinovej zotrvačnosti vytrhnúť, lebo miera samostatného myslenia je tam minimálna. Japonci, keď sa má rozhodnúť pre niečo nové, nepredvídané, musí sa ísť opýtať svojho šéfa. Na druhej strane na západe si zase príliš veľa ľudí myslí, že sú od svojho šéfa múdrejší.

Na Západe sú už zase veľké celky, lebo tu sa ľudia zhodnú na spoločnej báze doláru, bez ohľadu na duchovné rozdiely. Duchovné skutočnosti na Západe už de fakto do života nezasahujú.⁸ K duchovným tradíciám svojich predkov na Západe buď nemajú až takú veľkú úctu, ako na Východe, alebo takéto dlhodobé tradície celkom chýbajú. Heslom Západu nie je tradícia ale pokrok, resp. zmena, o ktorej sa niekedy neoprávnene domnievajú, že je pokrokom. **Takže západniar síce myslí samostatne, ale iba v hmotnej oblasti.**

Najcennejším predmetom Tibeťana je obrázok Dalajlámu. Najcennejším predmetom Američana je dolárová bankovka. Na Východe rešpektujú osobnosti, veľkých duchov, ktorých povyšujú na božstvá a nasledujú ich ako jedna skupinová duša bez ohľadu na pozemské následky. Spomeňme si len na nesmrteľného Lenina, kult Stalinovej osobnosti, poloboha Mao-Ce-Tunga alebo potomka bohov Hiro-Hita.⁹

Na Západe poslúchajú toho, kto platí, bez ohľadu na to, kto to je. Osobnosť je skromne v úradí, zato banky sú všemocné, a tie vládnu rovnako totalitárne, bezohľadne a deštruktívne ako ktorýkoľvek orientálny despota.

Západ má inštinktívny odpor k obmedzovaniu vôle jednotlivca. Z toho dôvodu vystupujú Spojené štáty ako garant demokracie a ľudských práv vo svete. **Lenže táto západná demokracia je spojená s materialistickou smrťou! Na druhej strane Východ je zárukou, že nevyšne prameň duchovného života. Ale toto duchovno je spojené s hrozbou kolektívneho ošiaľu.**

Pozrite, na Východe máme samých “vysoko duchovných” ľudí. Ale oni sú duchovní tak, že vám nikdy nevedia povedať nič iné, než len to, čo povedal ich majster. A na západe máme samé individuality. Ale tie individuality sú individualitami iba v hmotnej oblasti. Túžbou amerického človeka je stať sa v niečom prvý, jednička. Ale v čom, na tom už nezáleží. Nieкто sa napríklad stane prvý v tom, že skonsumoval najväčší počet krémešov na svete - a zapíšu ho do Guinnessovej knihy rekordov.

Milí prítomní, minulý rok na tomto mieste odznela prednáška “Kto je človek. O význame života.”¹⁰ Hovorili sme v nej o tom, že celá táto planéta je ako loď, ktorá sa vydala na státisícročnú plavbu vesmírnym priestorom. Vyplávala hľadať Zlaté rúno a musí preplávať medzi Skyllou a Charybdou, t. j. ani príliš blízko svetlého princípu, ale ani príliš ďaleko od neho. Že naša Zem vo svojom vývoji opisuje obrovský kruh, pri ktorom sa najprv ponára z ducha do hmoty a potom sa vracia späť do duchovných svetov. Lebo len na rozhraní týchto dvoch ríš nám vzniká obrovské nebezpečenstvo, ale aj obrovská šanca vyvinúť vlastné, slobodné ja a vrátiť sa do Svetla ako duchovné individuality. Príliš blízko centrálnemu slnku je tlak svetla taký silný, že tam človek síce mal život, ale nemal slobodu. A príliš ďaleko od svetla človek nadobúda slobodu, ale hrozí mu duchovná smrť.

Orientálny človek má sklon vstupovať do duchovného sveta, lenže predčasne, keď ešte nemá vyvinutú dostatočne silnú osobnosť. Potom zažije čosi ako oslnenie duchovnými bytosťami, ktoré tam stretne, pričom vlastnú osobnosť stratí. Môže sa len “rozplynúť do nirvány”.

Ani keď je príliš málo, ani keď je príliš veľa svetla, nie je nič vidieť. Keď je príliš veľa svetla, všetko sa vám zlieva v jednej oslepujúcej žiare a nič nevidíte. Ale v prílišnej tme už zase nie je nič vidieť. Len na rozhraní svetla a tmy najkontrastnejšie vystúpia do popredia obrysy všetkých vecí, takže človek si ich môže najlepšie uvedomiť. V tej čarovnej chvíli, na rozhraní medzi dňom a nocou, ráno na svitaní alebo večer za sú-

mraku zanechá hra svetiel a tieňov v našich dušiach ten najhlbší dojem.

Priatelia, slobodná duchovná individualita, čiže človek, ktorý je aj duchovný, ale aj samostatnou osobnosťou, sa rodí vtedy, keď sa mu podarí uviesť do rovnováhy tieto dve sily, ktoré pôsobia z Východu a zo Západu.

Pravdaže, na Zemi boli a sú duchovné individuality, ale to boli zatiaľ len jednotlivci, zasvätení. No ak má takýmto zasvätením po prvý raz prejsť nejaký národ ako celok, musí byť bezpochyby do svetového organizmu zasadený na takom mieste, kde dochádza k rovnováhe medzi uvedenými dvoma silami.

Celá táto krajina a každý z nás je ako Daidalos a Ikaros: ak sa chce dostať z labyrintu, musí si vlastnoručne zhotoviť krídla a preletieť oceán za svojou slobodou, ale ani príliš blízko slnka, pretože by sa mu roztopil vosk medzi perutami, ani príliš nízko nad morom, lebo by mu zvlhli krídla od vodných pár a potom by klesol do vln oceánu.

Alebo ako to krásne vyjadrila Annick de Souzelle:

“Človek je priťahovaný z jedného konca nehom a z druhého zase zemou - ako medzi dvoma pólmi magnetu. Ak sa pustí jedného z týchto pólov, prúd už neprechádza. Potom sa človek buď rozplynie vo falošnej spiritualite, alebo sa pochová v hmote - nedosiahne však naplnenie.”

Za kulisami svetového diania

Priatelia, čo som doteraz povedal, sú pozorovania, ktoré sú očividné. Lenže ako je vôbec možné, že takáto “geografia duševna” funguje? Čo je za tým? Dozerá snáď niekto na to, aby sa duše s určitým duševným založením rodili na určitých miestach na Zemi a duše s iným založením na iných miestach? Ako to, že svetonázorové, kultúrne a politické prúdy, ktoré prichádzajú zo Západu, majú určitú spoločnú charakteristiku a tie z Východu zase svoju? Organizuje to niekto? Deje sa to samo od seba, náhodou? Čo stojí za svetovým politickým dianím?

Ľudia sa vo vzťahu k tejto otázke delia zhruba povedané na štyri skupiny. Prvú skupiny tvoria tí, ktorých životnou náplňou je len pracovať a po práci sa rozptýliť nejakou osobnou záľubou. Širšie spoločensko-politické súvislosti ich nezaujímajú. Necítia za ne žiadnu spoluzodpovednosť. Horeuvedenú otázku si teda vôbec nekladú.

Druhú skupinu tvoria ľudia, ktorí sa zaujímajú o politiku a verejný život. Sledujú svetové a vnútropolitické dianie v novinách, rozhlase a televízii. Títo ľudia veria, že to, čo im je predkladané v masmédiách, je

skutočné v tom zmysle, že v týchto televíznych debatách sa naozaj rozhoduje o svetovom dianí. Na to sa potom rozčulujú a debatujú, že ten alebo onen politik mal namiesto niečoho urobiť niečo iné atď. A to im stačí.

Tretiu, už oveľa menšiu skupinu, tvoria tí, ktorí “rozmyšľajú ďalej”. Ak totiž rozmyšľáte ďalej, veľmi skoro prídete na to, že verzia, ktorá je nám predkladaná v masmédiách, obsahuje príliš veľa príliš vážnych nezrovnalostí. Ako to, že napríklad počas Nežnej revolúcie najvyšší štátni predstavitelia ako Miloš Jakeš a ani politbiro ÚV KSČ do poslednej chvíle netušili, odkiaľ fúka vietor a čo sa ide diať? Tak kto potom vlastne riadil tento štát, keď to neboli oni? Ako to, že KGB spolupracovalo s CIA na prevrate vo Východnej Európe? Tak bojovali skutočne jedna proti druhej alebo nie? Aký majú vlastne cieľ? Alebo držali spolu celkom od začiatku? Ako to, že Lenin bol pripravovaný na svoju úlohu vo Švajčiarsku a v Taliansku a potom pod osobitnou ochranou kancelára Ludendorfa ho v zapečatenom vagóne dopravili cez celé Nemecko do Petrohradu, aby tam organizoval revolúciu? Bola snáď VOSR len pokus o oslabenie ruského protivníka v 1. svetovej vojne, ktorý sa západným mocnostiam vymkol z rúk a vznikol z toho komunizmus? Komunizmus predsa nevznikol náhodou. Lenin uskutočnil to, na čom 80 rokov pred ním cieľavedome pracovali Marx a Engels. Znamená to, že marxizmus vznikol v Marxovej hlave? Nie! Marx bol členom tajného rádu tzv. *iluminátov*. Zachoval sa dokument toho rádu z roku 1750, v ktorom sú počínajúc zospoločenšením výrobných prostriedkov obsiahnuté všetky nosné idey programového vyhlásenia komunistickej strany. Keď Marx s Engelsom v roku 1848 vydali Manifest komunistickej strany, boli len tými, ktorí to (po dopracovaní detailov) ako prví prezentovali verejne. Teda komunizmus existoval už pred rokom 1848, ale len vo forme ezoterickej doktríny. Vidíte to? Tu sme teraz v tom bode, kde sa nám celkom zreteľne pred očami začína prelínať svet ezoteriky a svet politiky.

Aj Hitlerova Tretia ríša mala ezoterické pozadie. Spojili sa v nej tibetské okultné bratrstvá čiernej ruky s tajnými spoločnosťami Západu. (Hákový kríž je *svastika*, tibetský symbol šťastia, len obrátený: svastika je ľavotočivá, hákový kríž pravotočivý.) Je všeobecne známe, že Hitler mal extatické videnia, že bol pri svojich sugestívnych prejavoch k masám v akomsi druhu tranzu, že sa pri svojich vojenských ťaženiach snažil spoliehať na “prozreteľnosť” a na magické sily. SS, ktoré bolo tepnou nacistickej mašinérie, bolo organizované ako kňazská hierar-

chia. Hlavným stanom SS bol tzv. hrad Grálu v Nemecku pri Paderborne. V tomto hrade bola napríklad kruhová rotunda, ktorú dal postaviť Himmler. V jej akustickom strede horel oheň a dookola bolo 12 kamených lavíc, na ktorých spoločne meditovali dvanásť najvyšších hodnostári-kňazi SS, aby nadviazali spojenie s “nordickým duchom”. Presne ako dvanásť rytierov okrúhleho stola kráľa Artuša alebo dvanásť apoštolov.

Kto má teda dosť odvahy, aby sa dostal na túto tretiu rovinu, odhalí sa mu ďalší, celkom nový svet. Príde na to, že všetko, čo sa robí, má v skutočnosti ešte nejaký úplne iný význam, než len ten, o ktorom sa hovorí. Takíto ľudia potom rozprávajú o tom, že sú to tajné bratstvá, slobodomurárske lóže, spravodajské služby, kapitálové skupiny, židovstvo, Bilderbergovci, Rockefellerovci a pod., ktorí stoja v pozadí a odtiaľ vraj ťahajú nitky.

V poriadku. Lenže čo by vlastne malo byť definitívnym cieľom týchto neviditeľných bratstiev a sprisahaní? Obyčajne sa predpokladá, že je to egoistická túžba po moci, úsilie o svetovládu a pod. Kto však sleduje svetové dianie do hĺbky, musí si uvedomiť, že určité prípravy na politické a myšlienkové prevraty, rôzne politické incidenty vyzerajúce ako náhody, príprava kádrov - že to všetko sa odohráva akoby cieľavedome nielen roky a desaťročia, ale stáročia vopred! A ja sa teraz pýtam: Ktorá skupina ľudí-egoistov by prosím vás dnes pracovala na príprave nejakého plánu, ktorý sa má uskutočniť až o 50 alebo 500 rokov? Komu záleží na tom, čo sa uskutoční sto alebo dvesto rokov po jeho smrti?

Páni, nitky svetového diania vedú v skutočnosti ešte oveľa, oveľa ďalej za tajné služby a bratstvá - ďaleko za hranice viditeľného pozemského sveta. Tam sa zbiehajú v rukách tých, ktorí poznajú celý Plán a ktorých môžeme preto nazvať skutočnými kniežatami. To sú tí, pre ktorých tisíc rokov je ako jeden deň a preto nedbajú plánovať aj na tisícročia dopredu!

Ani politici, ani slobodomurári, ani Židia a ani žiadne tajné či verejné lóže na zemi nepoznajú Posledný účel; sú to iba nižšie figúry na šachovnici, ktoré vykonávajú krátkodobé úlohy bez poznania globálnej taktiky.

No nie aby ste si teraz mysleli, keď hovoríme o tom, že svetové dianie je riadené, že ľudia sú riadení bezmocne ako bábky. Každý človek má slobodnú vôľu, každý sa rozhoduje sám. Ale! **Ľudské rozhodovanie je slobodné v skutočnosti len vtedy, keď vychádza z hlbokého a**

širokého poznania súvislostí a dokáže byť neovplyvnené starosťou a hmotnú existenciu a telesné vášne. Ľudia sa však rozhodujú práve z nevedomosti, strachu a zištnosti. To je to slabé miesto, prostredníctvom ktorého nás démonické inteligencie stále môžu ovládať s naším vlastným súhlasom: prostredníctvom našich slabostí!

Pravdaže každý taký človek, ktorý niekde slúži zlu - a to sme v rozdielnej miere skoro všetci - má nejaké dôvody na to, čo robí: jedni to robia za peniaze; druhí sa nechajú zastrašiť hrozbou vydierania; a tretí z nadšeného idealizmu, lebo veria, že to alebo ono je správne. Ani jeden z nich si však neuvedomuje, že jeho drobný čin je súčasťou nejakého širšieho úmyslu.

Keď sa budeme pokúšať zmeniť svet len nejakou vonkajšou činnosťou, nejakým politikárčením, zakladaním klubov alebo sprisahaneckých organizácií, vyplytváme len energiu na nič. O tom sa presvedčilo už dosť z nás. Lebo ten, ktorý hrá proti nám, je tou najvychytralejšou bytosťou vo vesmíre a má spočítané všetko na viac ťahov dopredu, ako si myslíme. Bolo by to len zbytočné premiestňovanie predmetov na fyzickej rovine. **Keď však prestaneme pobežovať a organizátorčiť a začneme vykonávať skutočnú - duchovnú prácu, keď dokážeme niečo v sebe zapriet' a zmeniť od základu, keď sa náš poznávací, citový a morálny obzor obohatiť o nejakú úplne novú kvalitu, vtedy uvádzame do pohybu príslušné hierarchické bytosti vo vyšších svetoch a meníme nielen svoju osobnú, ale aj národnú karmu, zapríčiňujeme čosi, z čoho potom aj všetky tajné služby a lóže musia vychádzať ako z čohosi daného, s čím musia počítať ako s danosťou, čomu sa musia podriaďiť.**

Pád komunizmu sa napríklad neodohral len kvôli tomu, že ľudia štrngali kľúčami - lebo takých by ešte pred niekoľkými desaťročiami boli jednoducho popravili ako vlastizradcov - ale vďaka zmenenej neviditeľnej klíme, ktorá toto štrnganie umožnila, ktorá sa utvorila z obetí všetkých tých, čo sedemdesiat rokov prelievali svoju drahocennú krv za Pravdu a prinútili tak temné mocnosti v nefyzickom svete k ústupu.

V CIA je napríklad zložka, ktorá priamo čerpá informácie od tzv. mimozemšťanov. Lenže tí chlapi tam v skutočnosti nevedia, či sú to naozaj mimozemšťania alebo kto vlastne. Ich zaujíma len pragmatický, krátkozraký úžitok, ktorý z toho majú.

V Indii existovala fanatická sekta, tzv. thugovia, škrtiči. Vyberali si podľa určitých znakov obete, ktoré potom rituálne vraždili na počesť

bohyne Kali. Verzia pre ľudí, ktorí rozmýšľajú len do druhej roviny, je tá, že to boli jednoducho fanatici, blázni. Áno, tí, čo vraždy vykonávali, tí áno. Ale páni, to nie je všetko! Lebo tí, čo tú sektu založili a iniciovali, veľmi dobre vedeli, čo robia! Ak totiž človek zomrie predčasne, zostáva mu určitá rezerva éterických síl, ktoré mu umožňujú zotrvať v éterickej sfére na Zemi asi tak dlho, ako by bol na Zemi zostal, keby bol žil.

A tento nadbytok éterických síl sa potom dá využiť na to, aby sa “duše zomrelých” zjavovali jasnovidcom a médiám v rôznych špiritistických krúžkoch a bratstvách po celej zemi. A do týchto bratstiev a k týmto jasnovidcom sa zase chodia radiť ľudia, medzi nimi aj vysoko postavení prominenti. A tí si potom myslia, že dostávajú správy z nejakého “vyššieho” sveta.

Priatelia, ak sa vám niekedy zdá, že sa niečo deje len tak, náhodou, bezo zmyslu, tak si môžete byť istí, že je to tým, že ste niečo nepochopili. To si pokojne môžete zapamätať ako pravidlo.

Kto sa teda usiluje vyletieť na krídlach svojho ducha ešte ďalej a povznesie sa nad každú zištnosť a jednostranné vnímanie sveta, tomu sa pred očami odhalí štvrtá, tentokrát už pozemsky neviditeľná rovina. Uvidí, že **pyramída svetového diania pokračuje za hranicami viditeľného sveta celou hierarchiou duchovných bytostí, ktoré si tu na Zemi prostredníctvom svojich pomocníkov budujú sféry svojho vplyvu, opevnenia a bašty jedna proti druhej**. A bude sa mu odhaľovať aj stále hlbší zmysel celej tejto záhadnej a komplikovanej šachovej hry.

Vážení, to, čo je dnes predmetom rokovaní politikov a vojenských stratégií, to bolo včera len diskusnou témou v elitných krúžkoch intelektuálov, predmetom záujmu informačných služieb alebo učením nejakého tajného spoločenstva; a to bolo predvčerom inšpirované z neviditeľna na to vybraným, vhodným osobám. Osvetlime si tento proces ešte raz, ako sa odohrával v dejinách, tentoraz v opačnom postupe - od ducha k hmote; aby sme pochopili pôvod spomínanej polarizácie medzi Východom a Západom.

Kto riadil svetové dianie v časoch pred Atlantskou katastrofou? V tom čase boli ľudia jasnovidní a videli bytosti, ktoré my nevidíme. Uctievali ich a poslúchali ako bohov a polobohov. Tieto bytosti sa zjavovali v tzv. orákulách. Orákulí bolo viacero. A medzi nimi tu boli dve mocné bytosti, z ktorých jedna pôsobila od Východu a budovala si svoje bašty na území Lemurie, v priestore dnešného Indického oceánu.

Neskôr začala pôsobiť od Západu druhá, ktorá si budovala svoje bašty naproti v oblasti Atlantického oceánu, v Atlantíde. Éterické siločiarly tejto bytosti pôsobili zo stredy Zeme a zo Západu. A astrálne siločiarly tej prvej prúdili zhora a z Východu. Tak sa ľudia, ktorí prichádzali na zem, museli inkarnovať tak, že tí, ktorí mali silnejšie rozvinutú éterickú, dennú polovicu svojej bytosti, sa museli inkarnovať viac na západe; a tí, čo mali silnejšiu astrálnu, čiže nočnú polovicu, zase na východe.¹¹

Čo sa však stalo po páde Atlantídy? Jasnovidné sily ľudstva začali ustupovať. Už nie všetci mohli vidieť všetky bytosti tak, ako dovtedy, ale len niektorí. V prvom poatlantskom období, v Protoindii, to boli rišiovia, čiže žreci, ktorí videli. Títo boli bezprostrední zákonodarcia celého spoločenstva. Za čias starej Perzie to boli mágovia, v Egypte potom už celá hierarchia kňazov. V tom čase už aj samotní kňazi začali strácať svoje jasnovidné schopnosti a tak vymýšľali stále zložitejšie spôsoby, ako by im božstvá mohli dať svoju vôľu najavo aspoň nepriamo, napr. prostredníctvom zvierat - veštili z letu vtákov alebo zvieracích vnútorností; pretože zvieratá síce nemajú intelekt, ale sú jasnovidné, takže môžu slúžiť ako médiá. Obľúbenou divinačnou technikou našich slovaných predkov napríklad bolo, že pred vstupom do vojny a pri iných dôležitých rozhodnutiach nechali zvlášť na to vychovávaného bieleho žrebca prekročiť kopiju zabodnutú do zeme, a rozhodli sa podľa toho, či ju prekročil pravou alebo ľavou nohou.

Takto sa ony vyššie bytosti, keď sa stali neviditeľné, na začiatku árijskej epochy stiahli do úzadia - a popred nich sa postavila hierarchia kňazov, veštcov a obetníkov, ktorí zo svojich chrámov, veštiarní a obetných miest riadili chod spoločnosti. Okolo každej z týchto bytostí, každého božstva, sa utvorila samostatná kňazská línia, ktorá bola pozemsky viditeľnými ústami a výkonným orgánom tejto bytosti na zemi.

A tak na konci tretej poatlantskej epochy tu vidíme dve veľké skupiny mystérií: Na Východe v Grécku a v Egypte tzv. **mystériá ducha alebo svetla** a na Západe keltské **mystériá zeme**. Tie prvé mystériá boli inšpirované zhora, z hviezd; tie druhé zdola, zo zeme. V Egypte a Chaldejku sa život riadil podľa obehu nebeských telies; práce sa začínali a končili, keď nejaká hviezda vychádzala alebo zapadala za obzor. Naproti tomu rytmus keltských sviatkov (Imbolc, Beltane, Lughnasadh, Samhain) bol celkom zviazaný s ročným cyklom zeme a so všetkým, čo zo zeme vyrastá. Obrady sa konali napríklad v čase žatvy alebo v čase zberu nejakej plodiny či kvetov.

V tom čase sa oddelila aj svetská a cirkevná moc, ktoré boli dovtedy spojené. Faraón bol ešte najvyšším duchovným aj svetským vládcom. Na začiatku štvrtej poatlantskej epochy kňazi odovzdali žezlo svetským panovníkom, cisárom a kráľom; neprestávali však pôsobiť z úzadia, ako poradcovia a inštruktori, cirkevní otcovia a svätí muži, zo svojich kláštorov a pustovní. Svetská moc vytvorila niečo ako ďalšiu, tretiu vonkajšiu clonu, kulisu, ale kňazstvo, rozličné bratstvá, slobodní murári atď. stále udržiavali spojenie s pôvodnými mystériami staroveku.

Na prelome štvrtej a piatej poatlantskej epochy potom vidíme dve spoločenské sily, ktoré sa dostali do konfliktu: **šľachtu** a **buržoáziu**. Šľachta je potomkom pôvodných mystérií ducha a buržoázia padlou podobou pôvodných mystérií zeme. Šľachta odvodzovala svoj pôvod od veľkých osobností, mýtických zasvätených, ak nie rovno od bohov a zakladala si hlavne na tradícii, na idej. Šľachtic mohol byť aj chudobný, a stále bol šľachtic, z titulu svojho pôvodu. Šľachta sa udržala najdlhšie na východe.

Buržoázia vznikla na západe a odvodzovala svoj pôvod od toho, kto má koľko majetku, od toho, koľko obilia má v sýpke, koľko zlata, striebra a rozličných nerastov vyťažených zo zeme má v pokladnici. Buržujom sa mohol stať hocikto, bez ohľadu na svoj pôvod, ale iba vtedy, ak mal peniaze.

Pochopiť západný svet znamená pochopiť hospodársky život; pochopiť východný svet znamená pochopiť ideológiu.

Medzi týmito dvoma tábormi nastal konflikt o moc a šľachta musela v západných krajinách odovzdať svoje dedičné právo vládnúť do rúk buržoáznym parlamentom a politickým strán. Proti tomuto víťazstvu buržoázie sa zase na východe, na pôde cárskeho Ruska, zdvihla mohutná protivlna, ktorá nechcela, aby bol svet utváraný na princípe “kto má peniaze, má pravdu” ale na princípe ideologickom. Tak sa tu ocitli v 20. storočí **kapitalistický** a **komunistický tábor**, západný a východný blok, v “nezmieriteľnom protiklade”.

Ako vyberali svoje kádre kapitalisti? Na princípe majetku a na princípe odbornosti, čiže schopnosti majetok vytvárať. Študovať môže len ten, kto má na to peniaze; vedúce miesto dostane vtedy, ak je dobrý odborník, ak je schopný a jeho činnosť prakticky vynáša; bez ohľadu na to, v čo verí, či je neveriaci alebo či vyznáva niečo nemorálne.

A ako vyberali svoje kádre komunisti? Na to, aby niekto mohol študovať, nepotreboval peniaze, ale musel mať ten správny pôvod. Aby

sa dostal na vedúce miesto, nemusel byť odborník, mohol byť aj neschopný, hlavne že bol verný strane, verný ideí.

Právo na život majú v kapitalizme len tí, čo majú peniaze. V komunizme ho mali len tí, čo boli na správnej strane.

Páni a dámy! **Tie bytosti, ktoré pôsobili v časoch Lemurie a Atlantídy, neprestali pôsobiť len zato, že sú neviditeľné! Oni pôsobia dodnes nezmeneným spôsobom, len ich pôsobenie sa v každej kultúrno-historickej epoche metamorfovalo, a postupne zastieralo, lebo sa zaodialo viacerými vrstvami akýchsi vonkajších plášťov či kulís, tvorených rozličnými hnutiami a inštitúciami.** V dnešnej dobe jedným z nástrojov tej bytosti, ktorá pôsobí zo stredu zeme a zo Západu, je spravodajská služba Spojených štátov amerických - CIA. A jedným zo súčasných nástrojov tej bytosti, ktorá pôsobí zhora a od Východu, je ruská spravodajská služba, čiže KGB.

Dnes hovoríme, že protiklad medzi kapitalizmom a komunizmom je prekonaný. Lenže čo to vidíme? Čo hovoril Michal Kováč v televízii? Hovoril o *“beznádejnej polarizácii mocensko-politických záujmov, ktorú už pravdepodobne nemôže prekonať žiadna politická iniciatíva”*. Apeloval na *“inteligenciu, ktorá by pre svoju blízkosť k duchovným hodnotám snád dokázala pomôcť vymaniť sa z čiernobielych politických siločiar a obnoviť životné procesy v krajine skôr, ako sa zosunie na okraj priepasti.”* Zdôrazňoval, že *“to, čo Slovensko najviac potrebuje, je nekonfrontačná atmosféra a návrhy, ktoré sú dostatočne nadstranícke, neviažu sa len k jednému politickému tábora, a dokážu prekonať súčasnú politickú rivalizáciu.”*

Dámy a páni, medzi čím a čím je to tá konfrontácia? No predsa medzi koalíciou a opozíciou. Akou opozíciou? Opozícia je tá, ktorá sa nás snaží integrovať do Západnej Európy na hospodárskej báze. A akou koalíciou? Koalícia je tá, ktorá k integrácii do Západnej Európy pristupuje laxnejšie a snaží sa aspoň udržať rovnováhu utužením spojnic s Východnou Európou na báze idey národnosti a slovanstva. Ako argumentuje opozícia? Viac racionálne, odvoláva sa na zdravý rozum a podobne. A koalícia? O niečo viac emocionálne. Na stretnutiach sa spoločne spieva, recitujú básne, spomína minulosť. Aký je kádrový princíp opozície? Je to odbornosť bez ohľadu na ideologický profil; podmienka je len to, že sa bez reptania zapojí do výrobného-hospodárskeho a finančného mašinérie. A aký je kádrový princíp koalície? Ideologický: prvoradé je to, aby dotyčný bol proslovenský, pronárodný, nie protinárodný.

A tento rozkol medzi kozmopolitným a národným táborom sa vyhrotil v konflikte medzi prezidentom *Michalom Kováčom* a premiérom *Vladimírom Mečiarom*, ktorého sme boli v poslednom čase svedkami.

Trojčlennosť sociálneho organizmu

Hovorili sme o tom, že zo Západu a z Východu pôsobia dve protichodné centrály duševne-duchovných síl. Rozumejte mi však dobre. Nejde nám tu teraz o to, že by jedna z tých dvoch bytostí, tá západná alebo tá východná, mala byť tá zlá a tá druhá tá dobrá; alebo že by obe mali byť zlé. Pôsobenie oboch sa v konečnom dôsledku obráti na dobré; oni nemôžu pôsobiť inak, ako pôsobia. Zlé je, že človek, ktorý je povolaný na to, aby medzi nimi zjednal harmóniu, ich nepozná, a necháva sa nimi doslova “vláčiť ako v bezvedomí”, namiesto toho, aby ich vedome usmerňoval do správnych koľají a zužitkoval, premenil na dobré.

Západ totiž stále hovorí o slobode, ale o slobode v hospodárskej, materiálnej oblasti, čo je nezmysel. A Východ hlása bratstvo, ale bratstvo v ideovej, duchovnej oblasti, čo je tiež nezmysel. Sloboda je totiž pojem, ktorý prináleží výlučne duchovnej oblasti, slobodný môže byť duch, nie telo. Sloboda vo fyzickej oblasti nič neznamená, leda svojvôľu alebo právo silnejšieho. Ak sa hovorí o slobode vo sfére výroby a rozdeľovania, konkrétna podoba toho je nakoniec len to, že jeden má “slobodu” ozbíjať toho druhého o peniaze. Práve toho sme teraz všade svedkami. Tu by bol namieste princíp bratstva.

Ale hovoriť o bratstve v oblasti ducha by bol zase obrovský omyl, lebo ľudia sa svojím duchovným jasom a pôvodom líšia ako hviezdy na nebi a snažiť sa hádzať ľudí po duchovnej stránke do jedného vreca by znamenalo hodiť Hitlera do jedného vreca so svätým Františkom, Einsteina s učiteľom fyziky na ZŠ; znamenalo by to “zglajchšaltovanie” a umŕtvenie duchovného života a tvorby.

Nejde tu teda o to, že by jeden z dvoch - hospodársky alebo duchovný život - mal prísť skrátka, že by človek mal ignorovať duchovný svet alebo sa odťahovať od pozemského - ale o to, aby oboje pôsobilo na svojom mieste, teda tam, kde má, a neprekračovalo svoje kompetencie tam, kde nemá, lebo vtedy, keď nejaké dobro pôsobí na mieste, kam nepatrí, stáva sa zlom.

Tak ako človek má ducha, dušu a telo, tak aj spoločenský organizmus má ducha, dušu a telo. Telo spoločnosti je výrobná sféra;

dušou sú napríklad právne, politické a informačné inštitúcie; a duchom hodnotový systém, kultúra, morálka, náboženstvo a tvorivá zložka umenia a vedy.

V prvej z týchto oblastí sa má uplatňovať bratstvo, v druhej rovnosť a v tretej sloboda. V oblasti materiálneho zabezpečenia má vládnuť bratstvo, pred zákonom rovnosť a v oblasti duchovnej tvorby sloboda.¹² Keď sa tieto pojmy a oblasti pletú, keď sa sloboda-rovnosť-bratstvo abstraktne proklamujú, ale konkrétne aplikujú v oblastiach, kde nepatria, vrhá to spoločnosť do zmätku.

Keď sa napríklad pokúšate uplatňovať rovnosť v oblasti majetkovej, vzniká z toho rovnostárstvo; a v oblasti ducha vyúsťuje do myšlienkovej neslobody.

Všade, kde naopak výrobná sféra zasahuje do oblasti duše, vzniká z toho korupcia. Priemyslový, bankový ani iný kapitál nemá čo zasahovať do zákonodarstva alebo do šírenia informácií. Pri tvorbe zákonov a v justícii nemožno pokukovať jedným okom na to, čo si želá kapitál, ani odstupňovať rozsah ich platnosti a dodržiavania pre niektoré vrstvy, ktoré majú dosť peňazí, aby sa zo zákonov "vykúpili". Zákon má do činenia výlučne s princípom Spravodlivosti, nie s tým, kto má koľko peňazí. Keď napríklad nejaká inštitúcia hodlá trvale poškodzovať prírodné prostredie, nemôže sa to riešiť tým, že sa jej vymeria ročná pokuta, ktorá sa potom zase zaúčtuje len obyvateľom do daní alebo do predajnej ceny výrobkov - ale len tým, že sa bude dôsledne požadovať nepoškodzovanie a uvedenie prostredia do pôvodného stavu.

Ani bankovní úradníci, len z toho titulu, že pracujú na vedúcich miestach v banke, v žiadnom prípade nemôžu rozhodovať o tom, čo sa bude publikovať a čo nie, ktoré periodiká a televízne programy sa budú financovať prostredníctvom reklám, pôžičiek, dotácií a ktoré sa nechajú zaniknúť, lebo **informácia má do činenia výlučne s princípom pravdy a pravda nemá nič spoločné s tým, kto na ňu má a kto nemá peniaze!**

Aj keď sa peňažná alebo politická sféra snažia zasahovať do oblasti duchovnej tvorby, táto začína upadať a odumierať. Keď sa napríklad umenie má riadiť podľa komerčného efektu, tak veľmi rýchlo poprie svoj vlastný zmysel: povznášať masy z priemernosti a nízkosti. Stráca na kvalite a stáva sa dekadentné. Podobný úpadok nastáva aj vo vede, keď sa za hlavný zmysel bádania po tajomstvách vesmíru pokladá len čím rýchlejšia komercializácia vo výrobe.

Napokon keď sa do slobodnej duchovnej tvorby mieša politická sféra, ako to bolo za socializmu, keď nie len robotnícka trieda, ale aj umenie, hudba, matematika alebo fyzika museli byť “triedne”, je slobodný duch zase brzdený. **Veda a umenie majú do činenia výlučne s princípom Pravdy a Krásna a s ničím iným!**

Vážené dámy a vážení páni! **Kým nebudeme duchovnými individualitami, každý s vlastným, samostatným zmyslom pre Pravdu, Krásno a Dobro, budeme stále len bábkami na nitkách raz jednej, raz druhej strany!**

Stredná Európa má svoje vlastné poslanie, svoju úlohu, ktorú za ňu nemôže urobiť nikto druhý; ale túto úlohu si musí najprv uvedomiť; potom nájde svoju stratenú dôstojnosť a nenechá sa prevalcovať raz fanatickou ideológiou od východu a druhý raz slepým kapitálom zo západu!

V Strednej Európe má ako medzi dvoma mlynskými kameňmi gigantov Západu a Východu po prvý raz vzniknúť duchovná individualita, duchovný človek. Aby mohol vzniknúť, je potrebné, aby Európa prijímala do seba sily z oboch strán. Ak sa však príliš jednostranne odovzdá tým silám, ktoré prichádzajú zhora a z východu, dostane sa síce do “duchovna”, ale so stratou individuality, t.j. vznikne z toho nejaký druh rovnostárstva. A ak by sa príliš jednostranne oddávala tým silám, ktoré prúdia zo zeme a zo západu, získa síce slobodu, ale tá “sloboda” bude iba voľnosťou v hmotnej oblasti, pretože duchovný život zanikne.

III.

Čo znamená byť Slovákom?

ozrite, koľko si naši vedúci predstavitelia ťažkajú, že slovenský národ nemá dostatočne rozvinuté národné sebavedomie. Že napríklad v juhoslovenských okresoch stále ubúda Slovákov a pribúda Maďarov. Slovenské dediny v Maďarsku zanikli a maďarské na Slovensku pribúdajú. A prečo? Nuž preto, lebo Slovák si vezme Maďarku a po desiatich rokoch nie ona hovorí po slovensky ale on po maďarsky.

Často sa uvádza príklad, že Slovák v Prahe o krátky čas už “mluví” česky; že v cudzine hneď zabúda na svoje korene. Dá sa povedať, že

Slovák a Žid sú v tomto smere protikladní: Žid sa neasimiloval nikde, ani po tisíc rokoch; Slovák sa asimiluje všade veľmi rýchlo.

Páni, ako chcete túto vec riešiť? Zavedieme nejaký zákon, aby každý doma hovoril po slovensky, aby sa cítil ako Slovák a nie ako Maďar? Alebo investovaním do presvedčovacích akcií a mítingov? Ved' článok 12 ústavy zaručuje že

*“každý má právo slobodne rozhodovať o svojej národnosti.
Akékoľvek ovplyvňovanie tohoto rozhodnutia sa zakazuje.”*

Tak ako chcete primäť ľudí, aby sa nejako cítili, keď to nemôžete urobiť pod nátlakom? Naozaj si naši predstavitelia myslia, že je to otázka peňazí, že keby sme mali dosť peňazí, aby sa naša filharmónia a ľudoví tanečníci mohli prezentovať v zahraničí a aby sme postavili múzeá národných tradícií, že by sme potom mohli mať také isté národné sebavedomie ako ostatné národy Západnej Európy? Nie je to skôr tým, že Slovensko by muselo mať niečo také atraktívne, také vzácne, také úžasné, že by sa tým každý cítil neodolateľne priťahovaný a každý by chcel byť Slovák? Že nie zo Slovákov by sa stávali Maďari, ale z Maďarov Slováci? Že ešte aj Česi a Nemci by dvíhali ruky a kričali: Aj ja som mal jednu prababičku Slovenku - aj ja chcem byť Slovák!?

Lenže čo by to malo byť, to úžasné, to jedinečné, čo by mohlo Slovensko dať svetu a čo nemôže dať svetu nikto druhý? Čo sa bude hovoriť na tých mítingoch, čo bude vnútri tých múzeí? Slovensko ešte nedalo svetu ani renesančnú maľbu ako Taliansko, ani gotické katedrály ako Francúzsko, ani parlamentný systém ako Anglicko. Čím na tých mítingoch presvedčíme sami seba, že Slovensko má ku krajinám Západnej Európy rovnocennú kultúru?

Aký je vlastne obsah pojmu “byť Slovák”? Čo znamená byť Slovákom? Keď niekomu hovoríte “bud' Slovákom!”, tak čo mu tým vlastne hovoríte? Že čo má robiť? Aký má byť? Aký konkrétne? Ako sa pozná Slovák od neslováka? Má byť v kroji a mať valašku? Ved' valaška je druh sekery, aké používali Valasi, a tí sa sem prisťahovali z Rumunska po tureckom vpáde. Okrem toho kroje a valašky sa dnes už nenosia. Tak čo má človek robiť, aby bol dobrým Slovákom? Podľa čoho sa pozná Slovák? Bude mať slovenský dvojkríž na klope kabáta a na vizitke?

Milí moji, toto si dnes ešte vysvetlíme.

Poslanie európskych národných duší. Národná identita

Hovorili sme o tom, že svetová bytosť je trojčlenná. A že Európa je jej srdcom. A toto srdce samotné je zase trojčlenné: Západná Európa je analógiou zmyslovo-nervového systému ľudského tela; Stredná Európa zodpovedá dýchaniu a krvnému obehu; a Východná Európa systému látkovej výmeny. Nervovo-zmyslový systém je ten, ktorý je obrátený najviac navonok a je v plnej miere pod kontrolou nášho vedomia. Dýchanie môžeme vedome regulovať iba vtedy, keď chceme, inak sa odohráva inštinktívne; taktiež srdce je riadené len sčasti vegetatívne a sčasti je pod vplyvom našej duševnej činnosti. Nakoniec látková výmena je ten systém, ktorý je najviac ponorený do vnútra našej bytosti, odohráva sa pod prahom nášho vedomia, a vedomej kontrole sa vymyká úplne. Teda **nervovo-zmyslový systém si jasne uvedomujeme stále, dýchanie a krvný obeh len niekedy, a látkovú výmenu nikdy.**

Pri pohľade na mapy európskych dejín za posledných tisíc rokov musíme urobiť nasledovné pozorovanie: **Krajiny Západnej Európy si jasne uvedomujú svoju identitu, majú silné národné povedomie stále; krajiny Strednej Európy ho mali len niekedy; a krajiny Východnej Európy si svoju národnú identitu doteraz uvedomovali vždy len tak vzdialene, ako zo sna.**

V Západnej Európe vidíme prakticky od začiatku tisícročia stále jeden a ten istý obraz. Portugalské hranice sa nezmenili od 13. storočia. Španieli v 12. a 13. storočí vyhnaní z Pyrenejského poloostrova Maurov a od pádu Granadského emirátu v roku 1492 dodnes vyzerá Španielsko stále rovnako. Francúzske kráľovstvo je francúzskym kráľovstvom od 11. storočia. V 15. storočí sa síce Angličania pokúsili Francúzsko napadnúť vojensky, ale francúzska národná duša sa pod vedením Jany z Arku zodvihla k takému mohutnému odporu, že Angličania sa museli rýchlo stiahnuť. A Anglické kráľovstvo po celé tisícročie nedokázal nikto vážne ohroziť. Západoeurópania mali také silné sebavedomie, že si nielen nenechali ohroziť svoje územia, ale skolonizovali aj celý svet.

V Strednej Európe však vidíme už úplne iný obraz: V nemeckých dejinách existujú tri svetlé epochy, kedy si germánske kmene akoby uvedomovali svoju spolupatričnosť: Po prvý raz to bolo v rokoch 350-450 za čias Siegfrieda. Druhým skvelým obdobím bola Svätá rímska ríša v 12. a 13. storočí za vlády Fridricha Barbarossu a Fridricha II.

Nemecký duch sa v tom čase vzopäl tak mocne, že sa dokonca pokúšal vy dobyť si nezávislosť od pápežského Ríma. Potom však ďalších 600 rokov zase vyzeralo nemecké územie ako rozbitá váza: Pruské kráľovstvo, Meklenburské a Bavorské vojvodstvo, Julišské, Hannoverké a Saské kurfürstvo, Salzburské arcibiskupstvo, Pomoransko, Oldenbursko, Falcko, Bádensko, Württembersko, Hessensko, Brandenbursko, Alsatko, Sársko, Durínsko, Švábsko, Lotrinsko. Duch nemeckej spolupatričnosti sa vrátil až za čias Goetheho a Schillera; a od r. 1871 sa v Strednej Európe opäť objavuje monolit Nemeckého cisárstva pod Bismarckovým žezlom.

O Taliansku platí to isté: Taliansko existovalo v 10. storočí a potom až v roku 1870, zjednotené Garibaldim. Medzitým vyzeralo ako rozbitá váza: Neapolské kráľovstvo, Benátska republika, Janovská republika, Toskánsko, Savojsko, Piemont, Parmské vojvodstvo, Modena, Lombardia, Milánske vojvodstvo, Siena, Mantova, republika Lucca, pápežský štát. A dnes sa znovu prejavujú tendencie po odtrhnutí severu.

Hranice medzi Nórskom, Švédskom a Dánskom sa mierne posúvali raz viac na jednu, inokedy zas na druhú stranu; Nórsko tvorilo úniu tu s Dánskom, tu so Švédskom.

Ale vo Východnej Európe? Hrôza! Z mapy vôbec nie je jasné, čo sa tam vlastne dialo! Ako sa vlastne pozná národ? Čo sú poznávacie znaky národa? Spoločný jazyk, územie, kultúra, zástava a štátne symboly? Vážení! Kto vymyslel túto definíciu? Táto definícia sa hodí len na krajiny Západnej Európy! Veď podľa nej také národy ako Slováci alebo Ukrajinci donedávna vôbec neexistovali. Lenže oni tu napriek tomu boli!

Je územie podstatným znakom národa? Vidíme, že **krajiny Západnej Európy si svoju územnú zvrchovanosť nikdy nenechali ohroziť; hranice medzi nimi sa po stáročia nepodarilo posunúť ani tam, ani onam. V Strednej Európe vidíme ten zvláštny jav, že Nemecko a Taliansko boli striedavo jednotné a striedavo sa rozpadali vo vnútri seba na množstvo drobných štátikov. A vo Východnej polovici Európy? Štáty sa striedavo objavovali, zanikali a zase sa objavovali na rozličných miestach, krížom krážom jeden cez druhý. Jedine České kráľovstvo ako-tak vydržalo skoro 500 rokov na svojom mieste; aj to chvíľami prepadalo poľskej a uhorskej korune, odpadalo od neho Sliezska a Morava. Potom ho pohltila Habsburská monarchia a objavilo sa až v roku 1918 v rámci Československa.**

Srbsko, Chorvátsko, Slovinsko, Bosna tu existovali v 10. storočí, potom sa stali súčasťou Uhorského kráľovstva, potom Osmanskej ríše. Objavili sa až po rozpade Rakúsko-Uhorska, vytvorili Juhosláviu, ktorá však dlho nevydržala. Lužické Srbsko a Korutánsko zanikli navždy. Albánsko pred rokom 1912 nemalo vlastný štát. Bulharská ríša tu existovala v 9. storočí, potom jej niet, objavuje sa až v roku 1908, ale už nie na pobreží Jadranu, ako predtým. Rumunsko je akýsi novotvar, ktorý pred rokom 1880 v Európe nebol známy. Rakúsko-Uhorsko bol mnohonárodný štát, ktorý sa nezakladal na báze národnej identity.

Poľsko tisíc rokov cestovalo po mape medzi Baltickým a Čiernym morom. Za Boleslava Chrabrého sa nachádzalo zhruba tam, kde dnes. V 12. storočí sa rozpadlo na samostatné Varšavské kniežatstvo, Veľkopoľsko, Malopoľsko, Kujavsko, Sliezske a Mazovsko, a stratilo spojenie s Baltickým morom. V 15. storočí vyzeralo ako obdĺžnik natiahnutý medzi Baltickým morom a riekou Dnester. V 16. storočí sa ocitlo až na pobreží Čierneho mora na hranici s Krymským chanátom. Varšava bola na západe Poľska, ukrajinský Lvov približne v strede a od Kyjeva po východné hranice bolo ešte 400 kilometrov. V 19. storočí Poľsko prestalo existovať. A medzi svetovými vojnami bolo celé posunuté o 200 km na východ oproti dnešku.

Litovské veľkokniežatstvo malo v 14. storočí asi 30-násobne väčšiu rozlohu ako má dnes. Moldavsko pripadalo striedavo Poliakom, Turkom a Rusom. Valašsko ako samostatný štát zanikol v 15. storočí. Ukrajina a Bielorusko získali po prvý raz v dejinách vlastné štáty až po rozpade Sovietskeho Zväzu! Rusko v 15. storočí prišlo o všetky územia, takže zostal len malý kúsok zeme okolo Moskvy a Novgorodu. Zato v 19. storočí hraničilo Rusko na západe na rieke Odre s Čechami a na východe na Yukone s Kanadou, pretože mu patrila aj Aljaška!

Slovanské rody sprvu ani vôbec nenapadla taká myšlienka, že by sa mali zakladať nejaké územné štátne útvary. Ich národné sebavedomie sa začalo rozvíjať až pod vplyvom západného nacionalizmu. Keď Avari a Maďari vtiahli na slovanské územia, nenarazili na žiaden odpor. Prvé hranice, na ktoré narazili, boli franské. Slovania nemali žiaden pocit územnej identity, ktorá by bola prekračovaná. Voľne sa delili o územia s novoprišielcami.

Prvý štátny útvar, Samova ríša (628-658), vznikla pod vedením franského kupca Sama a trvala len 30 rokov, lebo po 30-tich rokoch Samo zomrel. Kyjevskú Rus založili Rurikovci. Rurikovci neboli Rusi, ale

Vajragovia, nordicko-germánsky rod, ktorý žil na juhovýchode dnešného Švédska a ktorý sa v Rusku ujal vlády. Po stáročia vládli Slovanom Germánske, Románske a Uhorské vladárske línie (Habsburgovci, Anjouovci, Arpádovci). Prví ruskí panovníci v Rusku boli Romanovci.

Vidíte teraz ten obrovský rozdiel medzi Západnou, Strednou a Východnou Európou? Keď si vezmete nejakú mapu Európy z konca stredoveku a zakryjete východnú polovicu, vidíte skoro ten istý obraz ako dnes. Ak však zakryjete západnú polovicu, nepoznávate vôbec nič: ani jediný štát nie je na svojom mieste. Prečo je to tak? Ako to, že duch jedného národa je taký silný a duch iného sa zdá byť taký slabý? Odkiaľ vlastne čerpá národ svoje sebavedomie?

Ako pôsobia duchovia národov v Západnej, Strednej a Východnej Európe

Priatelia, každý jeden človek má svojho anjela. Ale aj každý jeden národ má pridelenú bytosť, ktorá ho inšpiruje a vedie. Táto bytosť je mu pridelená z rádu archanjelov. Láska k národu nie je nič nekonkrétne! **Mať lásku k národu znamená mať lásku k archanjelovi, ktorý je duchom národa. Národne sa uvedomiť znamená nadviazať vedomé spojenie s archanjelom - duchom národa.**

Tento duch národa nie je len nejakou abstrakciou národného temperamentu a kultúry. Je to skutočná bytosť, ktorá túto kultúru inšpiruje a vedie. Aby si človek mohol urobiť o jednotlivých národných dušiach nejakú vlastnú konkrétnu predstavu, nemusí byť na to hneď jasnovidec; vlastnú predstavu si do určitej miery môže spraviť každý.

Národný duch sa totiž prejavuje tak, že dáva určité spoločné podfarbenie aure celej krajiny. Toto tvorí určitý širší rámec, do ktorého sú vsadené aurické telá ľudí a ďalších bytostí, ktoré na tomto území žijú. Keď prekročíte hranice nejakej krajiny, môžete mať ten zážitok, že tu na vás odrazu doľahne úplne iná duševná nálada, atmosféra: Dívajúc sa napríklad na slovensko-poľských hraniciach smerom do Poľska rozozvučí to vo vás úplne iné struny, ako keď sa dívate naspäť do slovenskej krajiny. Tak isto na hraniciach s Maďarskom, Rakúskom alebo Ukrajinou. Takže keby vás aj so zaviazanými očami priviedli na nejaké miesto v prírode na hranici dvoch krajín, museli by ste - poznajúc národné duše - vedieť určiť, ktorým smerom sa ktorá krajina nachádza.

Uvedené rozdiely medzi európskymi národmi vyplývajú z toho, že duchovia národov pôsobia v Západnej, Strednej a Východnej Európe rozličným spôsobom. V Západnej Európe pôsobia tak, že sa vo svojom pôsobení ponárajú až do éterického tela človeka. Prostredníctvom éterického tela je človek spojený so zemou, éterické telo zodpovedá tiež za jazykovú schopnosť. Patrí k dennej polovici človeka a bezprostredne pôsobí na ľudské fyzické telo. **Archanjel každého západoeurópskeho národa tak vlieva svoj jednotný svojráz až do vyžarovania krvi svojich príslušníkov. Odtiaľ silné sebavedomie týchto národov. Príslušnosť k národu je v Západnej Európe pokrvným inštinktom.**

V Strednej Európe pôsobí duch národa úplne inak. Striedavo sa ponára až do éterickej sféry a striedavo sa vzd'aluje a pôsobí len cez vyššie duševne-duchovné články. Pulzuje ako srdce.

V časoch, keď je archanjel vtelený až do éterickej úrovne, sa sebavedomie a pocit spolupatričnosti Stredoeurópana podobá pokrvnému inštinktu Západoeurópana. Ale v časoch, keď sa vzdiali, sa tento inštinkt stráca. Prvé veľké obdobie zažili Germáni v rokoch 350-450 za Siegfrieda. V tom čase to bol ešte duch všetkých Germánov, pod vedením ktorého Germáni spoločne prišli do Európy, archanjel Odin (Wotan), ktorý germánske kmene, dovtedy roztrúsené na pomedzí Rímskej ríše, zjednotil svojou blízkosťou.¹³ Keď sa Odin začal zase vzd'alovať, Germáni to prežívali tragicky, ako smrť ducha národa. Cítili, že začínajú strácať spojenie so svojím archanjelom. Tento tragický zážitok našiel svoje vyjadrenie v mýte o ragnaröku (súmraku bohov) a v piesni o zániku Nibelungov. Duch národa zomrel (tzn. odtelil sa). (Taktó môžeme pochopiť, prečo taký podivuhodný mýtus, ako je mýtus o "súmraku bohov", mohol vzniknúť práve v Strednej Európe, ale nikde inde.¹⁴)

Po ochode germánskeho ducha sa germánske kmene stali vazalmi Franskej ríše.

Druhýkrát sa nemecký duch vtelil v rokoch 1150-1250 za Friedricha Barbarossu. V Strednej Európe sa objavuje mocná - Svätá rímska ríša. Potom sa však situácia stáva na ďalších 600 rokov opäť neprehľadná. Nemecké územie sa roztrieštilo na bezpočet drobných kniežatstiev. Napokon po tretí raz sa nemecký duch priblížil za čias Goetheho (1750-1850) a od roku 1871 vidíme Nemecko zase jednotné.¹⁵

Ak vezmeme doslova slová Ľudovíta Štúra, ktorý povedal, že "*duch národa sa prejavuje v jazyku*", môžeme zreteľne pozorovať čas, kedy ten-ktorý európsky národ nadviazal vedomé spojenie so svojím národ-

ným duchom. V Anglicku sa hovorí po anglicky už od čias Jakuba I. Dovtedy šľachta hovorila po francúzsky. Ale v Nemecku rozprávali poprední ľudia po francúzsky až do napoleonských vojen, napr. Fridrich Veľký Pruský nemal vo svojej knižnici žiadnu nemecky písanú knihu. Taliančina sa od čias Danteho (1265-1321) prakticky nezmenila. Oproti tomu slovenčina bola kodifikovaná až v minulom storočí. Dovtedy ľudia rozprávali veľmi diverzifikovanými nárečiami. Okrem toho úradným jazykom bola dlho latina, šľachta rozprávala po maďarsky, meštianstvo po nemecky a liturgickým jazykom bola kralická čeština.

Srbi a Chorváti sa ešte donedávna nevedeli dohodnúť, či existujú dva jazyky - srbčina a chorvátčina - alebo len jediný jazyk: srbochorvátčina.

Newyorský profesor archeológie von Blankenhagen rozprával, že za jeho mladosti v Estónsku hovorili v rodine zvyčajne francúzsky, pri športe a na lovoch anglicky, s úradníkmi nemecky, keď prišiel niekto od vlády z Petrohradu, tak rusky a inak so služobníkmi estónsky. Až ako šesťnásťročnému mu došlo, končieval von Blankenhagen svoj príbeh, že jazyky nemajú čo do činenia len so sociálnou vrstvou a druhom činnosti, ale že súvisia s národnosťou.

Ukrajina a Bielorusko si svoje jazyky len teraz dávajú do poriadku a dopĺňujú ich o chýbajúcu slovnú zásobu, ktorá nepokrýva dostatočne všetky jazykové štýly.

A majú Rusi svoj vlastný jazyk? Majú alebo nemajú? To nie je také jasné. Ruská je totiž iba nočná polovica ruštiny: intonácia, rytmus, melódia, hláskový fond a spôsob ohýbania. Ale denná polovica, čiže slovná zásoba, nie je ruská. Slovná zásoba ruštiny obsahuje len malé jadro, ktoré je pôvodné. Zvyšok sú západoeurópske slová, vyslovované s ruskou intonáciou. Napríklad skoro celá technická terminológia je prevzatá z angličtiny, kultúrna z francúzštiny, remeselná a vojenská z nemčiny (“buterbrot, kurort, maršrut” a pod.)

Vidíme teda, že archanjeli západoeurópskych národov sa do svojich národov vtelili už v stredoveku a potom už zostali s nimi trvale spojení. V Strednej Európe sa vteľovali periodicky. A vo Východnej Európe sa ešte do svojich národov nevtelili vôbec, ale ako keby sa k nim len blížili.

V Západnej Európe pôsobí duch národa až do éterického a fyzického tela; v Strednej Európe cez niektorý z troch duševných článkov; a vo Východnej Európe vyžaruje archanjel národa svoje inšpirácie len do duchovného ja človeka. Pretože duchovné ja patrí k

nočnej polovici človeka, neuvedomujú si Východoeurópania svoju národnú identitu jasne, ale ju len tušia.

Z tohoto rozličného vzťahu jednotlivých národov ku svojim archanjelom však vyplýva pre každý národ celkom iný spôsob, ako môže definovať svoju identitu. Zatiaľčo v Západnej Európe je samozrejme definovať svoju identitu vzťahom k územiu a pokrvnými zväzkami, v Strednej Európe je to tak len niekedy. Keď sa totiž duch národa vzdiali a pôsobí už len cez niektorý z duševných článkov, zostanú s ním v spojení iba tí ľudia, čo sú sami nejakým duševne činní. Vidíte, že Taliani našli spojenie k svojmu archanjelovi pomerne skoro (už za čias renesancie). Napriek tomu však ešte dlho nepociťovali potrebu územne sa zjednotiť. Pretože taliansky archanjel pôsobí predovšetkým cez dušu citívú, to, čo Talianov spájalo, bola určitá spoločná duševná atmosféra, aká sa prejavovala skôr v maľbe a speve a poézii, než v územnej príslušnosti k jednej korune. Nemecký duch národa pôsobí hlavne cez duševný článok duše rozumovej. Preto ani pri treťom priblížení, v čase najväčšieho rozmachu nemeckej klasickej filozofie (Goethe, Schiller, Schelling, Fichte, Hegel, Herder, Novalis), nepociťovali títo Nemci potrebu územného zjednotenia ako prvoradú, ale opätovne definovali nemeckú spolupatričnosť na základe rozličných myšlienkových obsahov a schopností.

A pretože archanjeli Východoeurópskych krajín vyžarujú svoju silu len do duchovného ja človeka, sú títo archanjeli vo Východnej Európe odkázaní na to, aby príslušníci ich národa, alebo aspoň niektorí jednotlivci spomedzi nich, sa prepracovali k uvedomeniu si vyšších duchovných článkov svojej bytosti, svojho duchovného ja. Ostatní majú spojenie so svojou národnou dušou len prostredníctvom svojej nočnej polovice; prostredníctvom snov, a intuície, aká sa prejavuje v mýtoch, ľudových rozprávkach a legendách, alebo v hlboko precítených ľudových piesňach. Taký národ je však nesmierne ťažké primäť k tomu, aby nejakú národnú identitu presadzoval alebo obraňoval cieľavedome, lebo tá ešte nie je súčasťou jeho denného vedomia.

Čo to znamená, priatelia? Znamená to, že **vo Východnej Európe sa môže človek národne uvedomiť správnym spôsobom iba vtedy, ak si uvedomí svoju duchovnú podstatu!** Byť dobrým Slovákom znamená byť duchovne živý, duchovne sa prebudiť!

Španiel počuje hlas svojej španielskej krvi tepať vo svojich spánkoch. Ale Slováč nepočuje svoju krv. Slováč nepozná krvnú pomstu.

Slovákovi znie vzdialene, ako spoza závoja, volanie jeho vyššieho ja, volanie Krista. Španiel sa Španielom rodí. Slovák sa Slovákom nerodí. Slovák sa musí narodiť ešte raz, musí sa narodiť z ducha, aby našiel spojenie ku svojmu archanjelovi.

Vidíte, že aj tí najslovenskejší národovci - čo inštinktívne veľmi správne cítia, že Slovensko má ísť svojou vlastnou cestou, ale nevedia akou - tiež potom nerobia nič iné, ako že mechanicky preberajú západné vzory. Lenže čo je celkom prirodzené v Západnej Európe, je v Strednej alebo Východnej Európe neprirodzené, a preto smiešne. Pokúšajú sa vybudovať slovenský národ na rovnakých základoch, na akých stoja národy v Západnej Európe - na pokrvnom inštinkte. Lenže na Slovensku takýto základ chýba! Slovák sa môže k uvedomeniu si svojej národnej identity len cieľavedome prepracovať - nedostáva ho darom pri narodení!

Slovák nemá možnosť uvedomovať si svoju národnú príslušnosť sprostredkovane cez niečo fyzické, navonok viditeľné. Hovoriť napríklad o čistote krvi v strede Európy a zvlášť na Slovensku je nezmysel. Viazať pojem národa na územie tiež nejde, lebo národ bol národom už predtým, než na nejaké územie priputoval a je ním aj potom, keď to územie opustí (Židia, Romovia, sťahovanie národov). Slovák si definíciu národa musí uvedomiť v jej najčistejšej a najpravdivejšej podobe: **“Národ je skupina ľudí, ktorí patria spolu, pretože sú duchovne vedení jedným archanjelom”**.

Až Slovák prestane vzťahovať svoju hrdosť, oddanosť, vrúcnosť, svoju identitu k nejakým fyzickým znakom, ale bude sa identifikovať vo vzťahu k duchovným pravzorom cností¹⁶ - to bude tá ranná zora, ktorá zvestuje, že Slovensko začína chápať svoje poslanie.

Vyššie ja sa dotýka človeka v bode uprostred obočia. Románske slová pre “človeka” l'uomo, l'homme, l'hombre sú napospol odvodené od latinského koreňa homo, príbuzného s humus, pôda. Slovánske *človek*, *čelovek*, znamená toho, kto má na svojom čele svoje večné ja!

Kiež by sa Slováci stali duchovným Izraelom, ktorý môže byť roztrúsený po svete, hovoriť všetkými jazykmi, chodiť oblečený ako chce - ale sa vždy pozná podľa svojej vnútornej urodzenosti a podľa toho, že za nič na svete nezapredá čistotu svojho svedomia! Duchovným Slovanom je ten, kto žije podľa Božieho Slova a v tomto zmysle sa nenechá nikdy asimilovať!¹⁷

V súčasnosti sa preto ide tým správnejším smerom, keď sa v súvislosti so slovenskosťou hovorí o Cyrilo-metodejskej tradícii. V čase

Veľkej Moravy nám bol skutočne duch Slovienov blízko, čo sa aj prejavilo túžbou modliť sa vo vlastnej reči a zavedením spoločného jazyka a písma: staroslovienčiny a hlaholiky.

Treba však povedať a dvakrát podčiarknuť, že hovoriť o cyrilo-metodejskej tradícii vždy len abstraktne je bezvýznamné. Čo je platné, keď na začiatok ústavy napíšeme, že je v duchu cyrilo-metodejskej tradície - a potom ju prakticky celú odkopírujeme podľa vzoru západných štátov, ktorý nemá so slovenskou národnou dušou nič spoločné? **Slovensko musí nadviazať spojenie so svojim národným duchom, ale už nie podvedome, ako doteraz - prostredníctvom nevedomelej detskej viery, emocionality a mýtických elementov - ale vedome, prostredníctvom jasného poznania svojej úlohy; a z tohoto jasného a detailného poznania všetkých zákonov života a špecifických úloh jednotlivých národných duší vo svetovom organizme musí začať pretvárať svoje zákonodarstvo a celý právny a hospodársky systém.**

Ako rozličné národy definujú svoju identitu

Povedali sme, že preto, lebo slovanskí archanjeli vyžarujú svoje inšpirácie predovšetkým do duchovnej podstaty človeka, ktorá je na nočnej strane vedomia, neuvedomujú si Slováci svoju národnú identitu jasne, ale ju len podvedome tušia. Na tomto mieste by asi nejeden poslucháč chcel namietnuť, že predsa aj národy slovanskej Európy si svoju národnú identitu jasne uvedomujú; že Slovák, keď sa ho spýtajú, vie povedať, že je Slovák, Ukrajinec že je Ukrajinec atď. Mohol by poukázať na to, že u niektorých slovanských národov ako u Rusov alebo u Srbov je toto národné sebavedomie veľmi silné, keďže sa u nich prejavuje určitý patriotizmus či dokonca nacionalizmus; a že teda nevidí medzi národným uvedomením na Západe a na Východe žiaden zásadný rozdiel.

Pri menej povrchnom pohľade sa však ukáže, že z takéhoto abstraktného narábania s pojmom “národnej identity” nezostáva žiaden konkrétny obsah: Viete si napríklad predstaviť, že by Francúzi nemali až

do roku 1990 vlastný štát - ako Ukrajina či Bielorusko - ale boli by súčasťou Nemecka alebo Veľkej Británie; že francúzske deti v školách a dospelí by na úradoch rozprávali po nemecky? Viete si predstaviť, že by sa Španieli a Portugalci donedávna ešte nevedeli dohodnúť, či španielčina a portugalčina sú dva jazyky alebo len dve nárečia, ako Srbi a Chorváti; alebo že by v portugalskom pohraničí niektoré dediny nevedeli, na ktorú stranu patria? Viete si predstaviť, že by francúzska aristokracia chodila v ruských oblekoch, ako to robila ruská ešte pred dvesto rokmi? Viete si predstaviť Nemcov a Nemky, ako chodia denne do zamestnania v japonských kimonách, ako Japonci chodia v európskych oblekoch? Je angličtina plná ruských slov, alebo ruština západoeurópskych? Počúvajú snáď Američania slovenskú, českú alebo poľskú hitparádu; majú kiná plné slovenských alebo ruských filmov? Dokážete si predstaviť, že by v kongrese Spojených štátov amerických časť poslancov argumentovala tým, že “ved’ aj na Slovensku/v Rusku je to tak”, ako sa to robí v slovenskom parlamente? **Čo nevieme, že ani Sovietsky Zväz nie je náš vzor, ani Amerika, ale jedna nevýslovne krásna duchovná bytosť?!** Že Slovensko by sa nemuselo “opičiť” po nikom druhom, ani po vlastnej minulosti a žiadnych tradíciách, že by sme všetko mohli čerpať zvnútra a zo života samotného, keby sme sa len usilovali nadviazať spojenie s duchom národa?

Pravdaže aj Slováka vie povedať, že je Slováka, keď sa ho pýtajú. Obrovský rozdiel je však v tom, že ku svojmu archanjelovi nemá vedomý, ale len podvedomý vzťah. Tento **podvedomý vzťah k národnému duchu sa u Slováka prejavuje zatiaľ iba v cítení, ale nie v myslení, a tým menej potom v konaní.**

Určitý svojráz sa prejavuje v umeleckej tvorbe, ale v oblasti myšlienkového-filozofickej a v celej organizácii spoločenského a hospodárskeho života Slovensko ako celok zatiaľ kopíruje cudzie vzory, ktoré slovenskej národnej duši niekedy priam odporujú. To slovenská duša cíti, že vonkajší život nezodpovedá je vnútornému založeniu, ale sotvaktó vie predložiť jasnú myšlienku, konkrétny návrh, ako *inak* by život na Slovensku mal alebo mohol byť usporiadaný, ak by nemalo byť len “spojeným štátom americkým”. **To krásne, nesmierne krásne, jednoduché a vrúcne, čo slovenská archanjelka vlieva do slovenskej duše, sa prejavuje vo všeličom, v módnom návrhárstve, vo vtípkovaní, v medziludských vzťahoch, ale nenašlo ešte silu, aby sa sformulovalo do jasnej, zreteľnej myšlienky, ktorá by dokázala pretvárať náš štýl života.**

Slovákov vie spojiť určitá atmosféra, ale potom idú a aplikujú do praxe nejaký svetonázor, ktorý nie je ich vlastný, lebo sami si ešte nesformulovali žiaden lepší.

Práve preto, že Slováci len vycit'ujú, ale nerozoznávajú zreteľne, čo im ich archanjel chce povedať, nedokážu ešte svoju identitu dost' dobre definovať pozitívne, takže ju musia tak často definovať negatívne, vydeľovaním sa, opozíciou vo vzťahu k Maďarom, Čechom a pod.

Nacionalistické prvky nie sú znakom silného národného sebauvedomenia. Sú znakom toho, že sa národné povedomie prebúdzá, ale aj znakom toho, že sa ešte neprebudilo. Nacionalizmus sa podobá na to obdobie dospievania, kedy mladý človek cíti, že sa musí stať samostatnou osobnosťou, ale nevie ešte v čom konkrétne. Vtedy sa jeho prebúdajúce sa sebavedomie prejavuje spočiatku len negatívne, odmietaním niečoho, pózami, ktoré majú demonštrovať samostatnosť, ale nemajú žiaden konkrétny, pozitívny obsah. Až neskôr mladík dozrie na muža, ktorý dokáže cieľavedome a vytrvalo pracovať v tichosti na niečom pozitívnom, ktorý sa nebojí, nemusí "byť proti" ničomu, nemusí nikomu nič demonštrovať ani dokazovať, lebo si je vedomý svojej vlastnej hodnoty. Inými slovami: malý pes "breše", lebo si potrebuje posilniť sebavedomie; veľký si je vedomý svojej sily.

Povedať, že všetci ľudia si uvedomujú svoju národnú identitu, pretože vedia povedať, v ktorej krajine žijú, aj niečo o jej histórii a pod., by bolo len klzáním sa po povrchu pojmov. **Rozhodujúce nie sú frázy a heslá, ale to, či dokázali poslstvo svojho národného ducha správne prijať a uviesť do života.**

Rôzne národy majú k svojim národným duchom naprosto rozličné vzťahy. Porovnajme napríklad severoamerických indiánov, ktorí bojovali o svoju pôdu v nerovnom boji do posledného muža - s domorodým obyvateľstvom Austrálie a Nového Zélandu, ktorí sa zo svojej pôdy nechali jednoducho odstrčiť. Alebo indiánov a Afričanov. Prečo si americkí prisťahovalci nebrali za otrokov indiánov, ktorí boli poruke, ale dovážali otrokov z miesta, ktoré ležalo 10.000 kilometrov juhovýchodne? Indiáni mali v sebe takú hrdosť, takú silnú individualitu, že by sa skôr nechali lámať na kole a umučiť, než aby mali pracovať pre belochov na plantážach. Indiánov sa dalo len vyvraždiť alebo izolovať v rezerváciách, lebo sa tak húževnato držali svojho spôsobu života. No Africkí černosi sa nechali zapriať do chomútov.

V Afrike ešte pred polstoročím neboli žiadne samostatné štátne útvary. A v priebehu dvadsiatich rokov ich tam vzniklo vyše päťdesiat. **Národnooslobodzovací proces v Afrike bol zároveň procesom národnouvedomovacím, národotvorným.** Toto uvedenie sa formovalo v protiklade ku koloniálnym mocnostiam: tí, čo bojovali spolu proti Španielom, vytvorili jeden štát; tí, čo bojovali proti Francúzom, vytvorili druhý; tí proti Portugalcom tretí atď. **Afričania prevzali dušu vedomú,¹⁸ čiže schopnosť cítiť sa ako slobodná individualita a aktívny postoj k životu od Západoeurópanov. Bolo okultným poslaním západoeurópskeho kolonializmu prinášať dušu vedomú do krajín tretieho sveta a tak urýchľovať jej vývoj pomocou protikladu:** tým, že tretím krajinám vzali slobodu, pomohli im rýchlejšie si uvedomiť, čo sloboda vlastne je a že si ju treba vybojovať. Je zákonité, že tá krajina, ktorá mala dušu vedomú najskôr rozvinutú - Anglicko - mala aj najviac kolónií.

Povedať, že predsa všade na svete krajiny bojujú o svoju identitu a sebaurčenie, by znamenalo nepostrehnúť, že tu vnútorne ide vždy o niečo úplne iné. Ak sa napríklad Quebec odtrhne od Kanady, bude hranica medzi nimi viesť po rozhraní frankofónnej a anglofónnej oblasti. Aj Íri bojujú predovšetkým za zjednotenie Írska; nevedú krížovú výpravu za víťazstvo katolicizmu. Ale hranica medzi Pakistanom, Indiou a Bangladéšom, ktorá vznikla v roku 1947, nemá nič spoločné ani s národnosťou ani s jazykmi! Vznikla tak, že územia, kde žilo viac ako 50% hinduistov, pripadli Indii a tie, kde žilo viac moslimov, pripadli Pakistanu a Bangladéšu. Na oboch stranách Bangladéšskej hranice sa rozpráva po bengálsky, na oboch stranách žijú Bengálci, ale iných vierovyznaní! Aj po oboch stranách pakistansko-indickej hranice žijú Pandžábci, Sindhovia a Gudžaráťania. Na pakistanskú stranu sa odsťahovali mohamedáni a na indickú hinduisti. Samotná India nie je žiaden národný štát. Žije v nej nepreberný kaleidoskop národov a hovorí sa celou plejádou jazykov. Jazyk, ktorý majú všetci spoločný - angličtina - nie je ich vlastný.

To, čo Indiu drží pohromade, je astrálne, je to určitá duševná atmosféra, čosi viac vnútorné. Na Západe sú silnejšie éterické sily, preto spoločenstvá definujú svoju identitu viac pokrvene, jazykovo, alebo na základe fyzických znakov, teda viac vonkajškovo. Old Shatterhand si musel narezať žilu, t. j. symbolicky spojiť svoje éterické telo s Winnetouovým, aby sa mohol stať "indiánskym pokrvným bratom". Stať sa Indom znamená nechať sa zasvätiť do urči-

tých duševných tajomstiev. Potom vás rešpektujú, keď zdieľate ich neviditeľnú atmosféru, bez ohľadu na farbu pleti, lebo fyzické telo je v Indii len čímsi druhoradým. Naproti tomu farba pleti bola v Spojených štátoch dlho problémom, aj keď tu už neboli duševné rozdiely. Keď sa teda Kašmír chce osamostatniť, nejde tu o osamostatňovanie národa, ale o osamostatnenie Sikhov, tretieho najväčšieho indického náboženstva. V Sýrii, Iraku, Jordánsku, Saudskej Arábii - všade žijú Arabi, všade rozprávajú po arabsky. Ak teda vidíme, že Irán stojí v určitej opozícii, že bojuje s Irakom, tak si musíme všimnúť, že Irán je ten štát, v ktorom žijú šiiti, zatiaľčo v ostatných je prevaha sunnitov. Viete si predstaviť, že by katolícke Spojené štáty požadovali samostatný štát, alebo že by Slovensko s Poľskom, prípadne aj Španielsko a Taliansko pomýšľali na vytvorenie pankatolíckej unie, ako mohamedáni uvažujú o panislamskej?

Presahuje rámec tejto prednášky, aby sme rozoberali celú rozmanitosť, všetky výnimky a peripetie svetového vývoja (napríklad výnimočné postavenie židovského národa, ktorý má v pokrvnej línii veľmi silný éterický prvok, takže sa nápadne ťažko asimiluje). Každý sám sa musí namáhať, pozorovať život a vynaložiť duševnú prácu, aby postrehol zmysel a súvislosti. Nech zatiaľ stačí, že na niektorých *miestach* na zemi pôsobia vedúce duchovné sily *národa* viac do éterického tela a u iných *kultúr* zase viac do astrálneho. Ale u Slovanov pôsobia do duchovnej podstaty človeka: **to, čo spája Slovanov, nie je éterické, ani astrálne, ale duchovné!** Práve preto, že majú tú najťažšiu úlohu - prebudiť k plne vedomému životu to najvyššie, najduchovnejšie v človeku - prebudiť sa spolu s prebudením duchovného Ja Zeme - bolo ich vlastné sebavedomie tak dlho také slabé, že slová *otrok* a *Slovan* boli v germánskych jazykoch synonymá (Slave-Sklave, Slav-Slave).

Dívajte sa: Západ prijal z Blízkeho Východu kresťanstvo, teda náboženstvo, ktoré nebolo jeho vlastné. Prijíma aj ďalšie náboženské vplyvy, ale sotva by dokázal zmeniť svoj praktický spôsob života. Arabi, Indovia, Číňania nedokázali, nemohli prijať kresťanstvo, držia sa vlastných náboženských tradícií a stereotypov, lebo v tom záleží ich identita. Zato veľmi ľahko menia spôsob života pod vplyvom amerikanizmu: od Bombaya po Tokyo vidno Coca-colu, texasky, disco, kara-oke...

Západ by prestal byť Západom, ktorým je teraz, keby sa vzdal svojho životného spôsobu orientovaného na výrobu a konzum. A Východ by prestal byť Východom, keby sa vzdal svojich tisícročných náboženských tradícií.

Len Slovania dobrovoľne pozývali tak vierozvestcov z Blízkeho Východu (Konštantína a Metoda) ako aj učiteľov hmotnej kultúry zo Západu (za Petra I. a pod.) Oboje slovanská duša prijímala s veľkou oddanosťou. Ani jednému sa nebránila, ani v jednom prípade sa nebála, že stratí vlastnú identitu, lebo jej identita nespočíva ani v jednom, ani v druhom, ale v niečom treťom! Ak majú Slovania nájsť seba samých, nemôžu to urobiť ani vo vzťahu k nahromadeným hmotným statkom, ani vo vzťahu k nejakému politickému alebo náboženskému izmu, ale len vo vzťahu k čistému morálnemu prvku, k etičnu a estetičnu! **Slovania nebudú šťastní ani v ateistickom materializme, lebo budú pociťovať duchovnú prázdnotu, ale ani v žiadnom kolektívnom duševne, ktoré sa falošne nazýva “duchovnom”, lebo budú pociťovať vnútornú neslobodu. Toto si musia uvedomiť tí, čo hľadajú budúcnosť Slovenska (a Slovanov) v hmotárskom liberalizme, ale aj tí, čo ju vidia v nejakej kolektívnej náboženskej tradícii či ideológii, v ktorej je zakázané myslieť, a dovolené len nasledovať: že v oboch prípadoch sa mŕňajú podstatou slovanskej duše.**

Zlo je dobro na nesprávnom mieste

Všimnime si dobre, že to, čo je v Západnej Európe zdravým inštinktom, je už v Strednej a Východnej Európe neprirodzené, ba nebezpečné. Západoeurópske národy nie sú nacionalistické, šovinistické. Oni majú len prirodzené, zdravé sebavedomie. Oni sa navzájom nepošpanielčujú, nepofrancúzšťujú, nepoangličťujú ani nepotaliančujú a ani by sa nikdy poinačovať nenechali.

Lenže to isté, čo je vo Francúzsku ešte zdravým patriotizmom, to sa už v Nemecku stáva nacizmom! Po treťom odchode nemeckého národného archanjela, ktorý inšpiroval skvelé obdobie nemeckej klasickej filozofie, pozorujeme znova čosi také pozoruhodné, čo sa podobá na “súmrak bohov”: Po Goetheho smrti na Goetheho, ani na žiadneho z nemeckých klasikov v ich jedinečnom duchu už nikto nenadviazal, nikto nepokračoval v diele Schillera, Fichteho, Hegela... nastalo ticho, ako keby utáľ.

Pravdaže, aj v druhej polovici devätnásteho storočia boli v Nemecku filozofi. Napríklad Nietzsche a Schopenhauer. Títo filozofi však už stratili spojenie s duchovným svetom. Ako ďaleko majú k morálnemu a duchov-

nému rozletu nemeckej klasickej filozofie! Ich životné postrehy boli brilantné, ale týkali sa len nižšej prirodzenosti človeka. Nietzsche do smrti vôbec nepochopil, že duchovný svet existuje objektívne; a duchovný pokrok chápal čisto zoologicky. Ani Nietzsche, ani Schopenhauer si neboli jasne vedomí, že človek má ešte aj nejakú vyššiu, vznešenejšiu prirodzenosť než len tú, ktorú postavili na pranier. Nečudo, že sa do ich filozofie musel vkradnúť určitý životný pesimizmus a cynizmus; že Nietzsche nakoniec doslova prepadol zúfalstvu a vyhlásil: “Boh je mŕtvý!”.

A do tohto myšlienkového prázdna, pretože Nemci neboli schopní vytvárať vlastné myšlienky, sa vliali cudzorodé prvky. Jedným z nich bol územný princíp; druhým pokrvné zväzky. Ale pretože Nemci v skutočnosti nemajú pre tieto veci vrozený, zdravý zmysel, ale musia definovať svoju identitu na základe myšlienkových obsahov, urobili z územnej expanzie filozofiu a z rasizmu ideológiu: nastúpil Bismarck a napokon Hitler. Nasledovala vzápätí prusko-francúzska vojna a anexia Poľska a potom v krátkom čase dve svetové vojny.

Priatelia, zlo nebýva spravidla nič iné, ako nejaké potenciálne dobro, ktoré je presadené na nesprávne miesto v nesprávny čas a uskutočňované nesprávnym spôsobom.

Čo bol vlastne komunizmus? Marxizmus bol politická ekonómia, ktorá vznikla na západe, v továrni Engelsovho otca. Keby sa bol marxizmus realizoval napríklad v Amerike, bol by tam na pôvodnej pôde a bol by navždy zostal len pragmatickou metódou, výrobo-hospodárskym modelom, ktorého konečným zmyslom je vyrobiť niečoho viac, niečo ako fordizmus alebo taylorizmus. Lenže na ruskej pôde sa z marxizmu stal marxizmus-leninizmus a zakrátko stalinizmus. Čo myslíte, kam sa asi podela príslovečná zbožnosť ruského mužíka po 17. novembri 1917? Do kultu nesmrteľného Lenina a božského Stalina, do nového komunistického náboženstva, ktoré sľubovalo ľuďom doviest' do raja, iba s tým rozdielom, že ten raj mal nastať na zemi, a to prostredníctvom strojovej výroby, pretože komunizmus bol genetický kríženec, ktorého západný materializmus počal v lone ruskej religiozity!

A prečo sa táto katastrofa, pri ktorej sa vylialo viac krvi ako v oboch svetových vojnách naraz, vôbec odohrala? Pretože ruská inteligencia bola úplne neplodná, nemala tú najmenšiu vlastnú myšlienku o tom, akým zmysluplným smerom by sa Rusko mohlo ďalej uberať. A do tohto duchovného vákuu sa vlialo čosi celkom cudzie. Rusi prevzali niečo,

pre čo nemali žiaden zmysel, čo nemalo nič spoločné s ruskou národnou dušou, pretože sami nevedeli, či sú; nemali spojenie so svojou národnou dušou. Podobne ako za čias Petra I., ktorý prekopíroval kompletnú kultúrnu infraštruktúru Západnej Európy do Ruska a za čias Nikonových cirkevných reforiem, ktoré bezmála vykorienili pravoslávie.¹⁹

Správu o tom, aká zúfalá bola ruská národná duša na prelome storočí, podáva Rudolf Steiner: *“Najtragickejšie mi vystúpilo pred očami to, čo mi táto ruská národná duša chcela povedať asi okolo roku 1900. Vtedy sa to najtragickejšie odhalilo..., ako vskutku málo je táto ruská národná duša ešte dodnes pochopená.”*

“Aká zúfalá bola situácia ruskej národnej duše na začiatku 20. storočia, o tom svedčí skutočnosť, že ona, pretože nenašla žiadnych ľudí, cez ktorých by mohla na zemi pôsobiť, bola nútená inšpirovať takú morálne pochybnú osobnosť ako Rasputina, ktorý sa z jej inšpirácií zo všetkých síl pokúšal prehovoriť cára Mikuláša II., aby nerobil žiadnu všeobecnú mobilizáciu a nevstupoval do I. svetovej vojny, ktorá potom nasledovala a ktorej katastrofálne následky pre Rusko otvorili bolševikom cestu k uchopeniu moci.”

Dámy a páni! Slovensko sa dnes nachádza práve v takej situácii duchovného vákuu: slovenská inteligencia, tak kozmopolitná ako aj pronárodná, nemá jasnú vlastnú myšlienku o tom, aké je poslanie slovenskej národnej duše a v čom by vlastne mala spočívať slovenskosť Slováka. Beda nám, ak túto prázdnotu budeme chcieť zaplniť bez námahy, nejakým bezmyšlienkovým preberaním cudzích vzorov!

Denne sa hovorí o európskej integrácii. Ale pri tejto integrácii Európy človeka nenapadá nikdy nič iné, než len to, že Slovensko bude spojeným štátom americkým. Tá integrácia, tá nová Európa, je bez akéhokoľvek duchovného obsahu, len na základe hospodárskej produkcie. Najprv sme boli sovietska zväzová republika a teraz máme byť spojený štát americký... Týmto by sa však Európa spreneverila svojmu nenahradiateľnému poslaniu vo svetovom organizme, ako aj kozmickému poslaniu celej tejto planéty.

Priatelia, ak sme teraz svedkami hroznej katastrofy medzi Srbmi a Chorvátmi, je to z toho dôvodu, ktorý vám tu teraz vysvetľujem: Srbi a Chorváti nie sú schopní uskutočňovať svoje národné sebedomie zdravým spôsobom, pretože oni nemôžu a ani nikdy nebudú môcť nadviazať spojenie s duchom svojho národa rovnakým spôsobom ako Západoeurópania.

Zore slovanskej kultúry

ilí přítomní, sotva by sme niekoho presvedčili, keby sme sa snažili dokazovať, že minulosť Slovenska je rovnako bohatá na svetodejinné udalosti a rozhodujúce kultúrne impulzy ako minulosť národov v Západnej Európe napríklad tým, že naši predkovia mali bohatú ľudovú umeleckú tvorbu alebo že niektorý zo slovanských rodákov vynašiel v Amerike padák. Kostol, do ktorého naše pramatky a praotcovia zatiaľ chodili, nebol postavený v *slovenskom* štýle, ale v štýle románskom alebo gotickom. A v súčasných encyklopédiách sa na každú slávnú osobnosť z Východu nájde aspoň desať Západoeurópanov. Slovensko ešte nedalo

svetu ani renesančnú maľbu ako Taliansko, ani gotické katedrály ako Francúzsko, ani parlamentný systém a lokomotívu ako Anglicko, ani kníhtlač, bankovníctvo a burzu ako Benátčania, Nemci a Holanďania.

Aby slovanský svet nemusel mať komplexy v porovnaní so Západnou Európou, musí si uvedomiť tri veci:

1. To, že Slovania v minulosti nedali navonok svetu toľko, koľko Západná Európa, neznamená, že svetu doteraz nič nedávali: lebo oni dávali veľmi veľa, ale vnútorné, duchovne. Pretože však to duchovné patrí k nočnej polovici človeka, nie je navonok také viditeľné, aspoň nie bezprostredne.

2. Slovania boli doteraz len čakajúcou kultúrou, ktorá sa pripravovala, učila od ostatných a šetrila sily, aby prevzala štafetu v čase, keď budú potrebné jej špecifické schopnosti. Každá kultúra má svoje "ročné obdobie", kedy prináša plody.

3. Aby sme mohli rozpoznať latentné vlohy a budúcu veľkosť Slovanov, musíme uplatniť úplne iné meradlá hodnôt, než aké sú teraz bežné.

Všimnime si napríklad tých velikánov Ruska, ktorých mená nadobudli svetový význam. Po prvé si musíme uvedomiť, že ich zatiaľ nebolo veľa. Po druhé, že sa neobjavujú skôr ako v 18. storočí. A po tretie musíme venovať pozornosť oblasti, v ktorej sa preslávili: v literatúre tam, kde sa dotýkala morálnych vrcholkov ľudského ducha, teda toho, čo v človeku presahuje k Bohu (Dostojevskij, Tolstoj, Solovjev); v hudbe, ktorá v sebe nesie nesmiernu šírku citu (Čajkovskij, Korsakov). Keď pracovali vo vede, neboli to kutilovia ako Edison, ktorý podal 1093 patentov a objavil všetko možné od žiarovky a fonografu až po lepiacu pásku na balíky. Ruský vedec pracoval viac v nadhľade, abstraktne, v čistej myšlienkovvej oblasti. Lomonosov napríklad ako prvý pochopil, že podstatou horenia je spaľovanie kyslíka a to čiste myšlienkovým experimentom na základe všeobecne známych faktov. Lavoisière potom potvrdil pravdivosť jeho objavu experimentálne. Spaľovacie motory začali vyvíjať Benz a Diesel, ale až Američania ich dokázali tak odľahčiť a vystupňovať ich účinnosť, že v USA vzlietlo prvé motorové lietadlo (Wright).

Rusi boli napríklad vynikajúci abstraktní matematici (Lobačevskij). Matematika bola možno jedinou vednou oblasťou, v ktorej ani za socializmu nezaostávali (okrem iného zrejme aj preto, že matematikovi stačí namiesto laboratória len papier a ceruzka).

Je doslova symbolické, že na posledných majstrovstvách sveta v šachu sa stretol Rus s Indom a na predposledných dvaja Rusi. **Východoeurópan vôbec pracuje skôr tam, kde ľudský rozum hraničí s intuíciou, nie tam, kde hraničí s aplikačným detailom.**

Indovia napríklad vymysleli takú abstraktnú vec ako symbol pre nulu a desiatkovú pozičnú sústavu. Arabi algebru. Otcem kybernetiky je však Nemeц Norbert Wiener. A prvý samočinný analógový počítač (ENIAC) uzrel svetlo sveta v Spojených štátoch.

Mendelejevova periodická sústava prvkov je objavom, ktorý má povahu čistého vhl'adu do systému prírody, intuitívneho objavenia veľkej prírodnej zákonitosti. Bol to objav zásadného významu, ktorý odvtedy slúži ako samozrejmy rámec pre celú ďalšiu prácu v chémii. Nemci Hahn a Strassman neskôr spojili dostupné poznatky o atómovej štruktúre prvkov s myšlienkou praktickej aplikácie, či už v dobrom (atómová elektrárňa) alebo v zlom (atómová bomba). Oboje sa nakoniec uskutočnilo na pôde USA: prvá riadená jadrová reťazová reakcia pod vedením Fermiho a prvá atómová bomba pod vedením Oppenheimera.

Tento vzorec sa s určitou pravidelnosťou opakuje, pretože vyplýva zo zákonitosti geografického rozdelenia duševných schopností a neviditeľnej spolupráce ľudského rodu: **Na východnej pologuli má objav podobu čistého intuitívneho vhl'adu do kozmických zákonov a súvislostí, prielomu do novej oblasti ducha; v strede Európy skrsne myšlienka, ako by sa to dalo použiť; a na západnej pologuli sa to uskutoční.**

Otcem kozmonautiky je Konstantin Eduardovič Ciolkovskij. Jemu vďačíme za myšlienkové rozpracovanie teórie raketového pohonu (1903), ako aj teórie viacstupňového raketového pohonu (1929). Ciolkovského teoretická koncepcia začala nadobúdať podobu experimentu v Nemecku (Goddard), kde počas Hitlerovej tretej ríše vzlietli prvé medzikontinentálne rakety (V2). Ale najväčšie dobrodružstvo kozmonautiky - projekt Apollo - uskutočnili Spojené štáty americké. Pritom je príznačné, že Američania nedokázali myšlienkový hlavolam letových dráh na Mesiac rozriešiť sami. Až keď sa vedenia ujal Nemeц Werner von Braun, Američania jeho grandióznu koncepciu perfektne uskutočnili.²⁰

Revolučná myšlienka, ktorá stála na prahu novoveku - že nie Slnko sa točí okolo Zeme ale Zem okolo Slnka - sa zrodila v Poľsku (Kopernik). Zákonitosti pohybu planét matematicky spresnil Kepler na základe celoživotných pozorovaní Tycha de Brahe (obaja žili istý čas v Prahe) a ďalej Newton. A Američania ich využili v podobe medziplanetárnej gravitačnej balistiky technicky, na lety k najvzdialenejším planetám slnečnej sústavy.

Genetické inžinierstvo sa dnes považuje za jedno z najprogresívnejších vedných odvetví. Na formulácii samotného pojmu dedičnosti má však najväčšie zásluhy moravský rodák Mendel.

Treba si preto jasne uvedomiť, že aj indický riši, ktorý rozjíma osamote na vrcholoch Himalájí, má svoj významný podiel na výrobe kremikového mikročipu v kalifornskom Silicon Valley, lebo produkuje do svetového éteru myšlienky, ktoré niekto na druhom konci zemegule detailne dopracuje a uskutoční. Treba vysvetliť našim americkým bratom, že keď ich "napadne" myšlienka, ktorú potom rýchlo utekajú speňažiť, že to nie je len zásluhou ich samotných. Že nám nemôžu naše vlastné myšlienky predávať, ako keby boli len ich vlastné. Taký skreslený dojem vzniká iba tým, že za realitu sa dnes považuje len to, čo sa dá položiť na váhu a odmerať metrom. Je na nás, aby sme duchovným hodnotám vydobili znova takú úctu, aká im patrí.

Vzťah medzi Západom a Východom sa podobá na vzťah medzi mužom a ženou: **čo od východu roznecuje oheň, to na západe nadobúda tvar.** Muž je ten, ktorý doťahuje veci do hmotného konca a preberá vyznamenania za zásluhy a úspech. Ale bez tichej, neviditeľnej podpory svojej manželky by tento úspech nikdy nebol mohol dosiahnuť.²¹

Ak sa teda nejaký Slovan doteraz stal významným v celosvetovom meradle, nebolo to spravidla za vynález parného stroja, mikroskopu alebo žiarovky; ale skôr za koncepčnú myšlienkovú prácu, ktorá ležala kdesi na hornej hranici rozumu, kde hraničí s morálnou intuíciou. Okrem Rusov Tolstého, Dostojevského a Solovjeva a Poliaka Kopernika spomeňme českého majstra Jána Husa a husitov, ktorých iniciatívou začala reformácia cirkvi, ktorú potom dokončili Luther, Kalvín a Zwingli. A Slováka narodeného na Morave - Jána Ámosa Komenského - jedného z najväčších mysliteľov 17. storočia, ktorý spojil poznatky novej renesančnej vedy s večnými pravdami ducha do veľkolepého "pansofického", t. j. vševiedného svetonázorového a výchovného systému, ktorý sa mal stať východiskom spoločenskej a ľudskej "všenápravy".

V roku 1641 sa Komenský v Londýne pokúšal vytvoriť pansofickú akadémiu. Mala inštitucionálne zabezpečiť ideu pansofizmu (všemúdrosti), t. j. zjednotenia všetkého ľudského poznania, duchovného aj hmotného, na jedinom základe. Nepodarilo sa mu ju však presadiť. Pod vplyvom Francisa Bacona a z praktických potrieb mešťanstva vznikol o štyri roky neskoršie v Anglicku zárodok inštitúcie, ktorá bola (na rozdiel od Komenského zámerov) orientovaná jednostranne len na hmotné poznanie.

Teda to, čo je zatiaľ viditeľné zo Slovanstva navonok, to sú len vrcholky Padovca, osamelé osobnosti, ktoré sa skôr ako ostatní pracovali k vedomému používaniu svojich vyšších, duchovných schopností. Toho, čo sa doteraz zo slovanského impulzu stalo uvedomelou súčasťou svetovej kultúry, nie je veľa. Slovanská kultúra zatiaľ ako celok ešte neudáva "tón", nie je určujúca pre kultúru celosvetovú, ako je to teraz v prípade kultúry anglosaskej. Čierni Afričania, Japonci alebo juhoamerickí indiáni, ktorí počúvajú rockovú hudbu z tranzistora a na tričku majú reklamu na Coca-colu sú len symbolom toho, ako prenikavo sa americký spôsob života a systém hodnôt presadzuje vo všetkých častiach sveta.

Je to dané tým, že v minulých storočiach vyvrcholil vývoj utilitárneho, pozemsky orientovaného rozumu, ktorý súvisí so špecifickými danosťami západne položených národov. Duševnú silu myslenia, ktorá sa osamostatnila a stala uvedomelou v Aristotelovej logike, exaktné matematické myslenie, použili Západoeurópania na ovládnutie prírody a vedecko-technickú revolúciu, ktorá zmenila tvár sveta. Všimite si dobre, a premýšľajte o tom, že objav logiky, cieľavedomého používania sylogizmov, ktorý by sa v Aristotelových časoch nedal považovať za nič viac, ako len za myšlienkovú hračku filozofov, sa v priebehu jedného platónskeho mesiaca (= 2190 rokov) doslova zhmotnil v počítačoch, ktoré rozhodujúcim spôsobom prenikli do všetkých oblastí života a rozhodujú o predstihu jedného národa pred druhým.²²

Budúcnosť Slovanov teraz nespočíva len v ďalšom vystupňovaní sily rozumu a vedecko-technického pokroku, ktorý práve vyvrcholil, ale zase v niečom nenápadnom, zdanlivo bezvýznamnom: je to očistená a premenená sila citenia a predstavivosti, rýdza morálna intuícia, aká sa zatiaľ objavila len u výnimočných osobností, ktorá sa má v nadchádzajúcej kultúrnej epoche stať rozhodujúcou poznávacou a tvorivou celospoločenskou silou.

Pravdaže, technický pokrok bude napredovať ďalej míľovými krokmi, ale nebude už tým hlavným, o čo pôjde. Ľudia budú čoraz intenzívnejšie prežívať čosi iné: že ani zmnohonásobený technický a výrobný potenciál už nebude prinášať väčší úžitok, kým nebude spojený s morálnym prvkom; čoraz bolestnejšie budú pociťovať prázdnotu života orientovaného na vonkajšie veci a nezmyselnosť kvantitatívnej produkcie, ktorá neobsahuje prvok krásna a ani žiadnym iným spôsobom neslúži ako odrazový mostík pre ducha.

Slovanský svet nie je teraz vystavený takým veľkým tlakom, skúškam a odriekaniu náhodou, ani nie preto, že by bol od anglosaského sveta horší; ale preto, že má ťažšiu úlohu: vytvoriť niečo nové, nový spôsob života, ktorý bude adekvátnou odpoveďou na zmenené globálne podmienky. A pri opúšťaní starej formy spoločenskej rovnováhy a hľadani novej rovnováhy na kvalitatívne vyššom stupni, musí vždy nastať rozkolísanie celého systému, určité kratšie alebo dlhšie obdobie chaosu.

Tou odpoveďou však nemôže byť už len technický a rozumový pokrok samotný. **To, čo pred nami stojí, sa už nebude dať zvládnuť len vynájdением nejakej novej technológie, žiadnou chytrejšou reorganizáciou hospodárskej politiky, ani zvolením tej ani onej strany.** Ľudstvo nebude môcť nájsť odpovede na globálne problémy, ani pokročiť ďalej bez toho, aby zmenilo svoj hodnotový systém, bez vnútorného zušľachtenia. Inými slovami, **už sa nebude dať ďalej vyhybat' tomu, aby sme sa zmenili sami.** Nestačí meniť politiku, štruktúru kapitálového portfólia, regionálnu štruktúru priemyslu, ani nič podobné.

Lebo to je práve to, čo teraz robíme: suplujeme duchovnú činnosť, ktorú by sme mali urobiť, zvýšeným hmotným úsilím. 90% všetkého, čo teraz robíme, by mohlo odpadnúť, keby sme sa trochu namáhali duchovne, keby náš hodnotový systém prešiel vývojom a mohli sme si v dôsledku toho zariadiť život múdrejším spôsobom.

Nech sa Američania ďalej pýšia tým, že majú najlepšiu životnú úroveň, pretože majú najviac právnikov a policajtov, najviac lekárov a dolárov preinvestovaných v zdravotníctve a všelijakých službách na jedného obyvateľa, že toho najviac zjedia a spotrebujú. My sa musíme zaskvieť tým, že budeme mať najmenej policajtov, lebo ľudia budú pociťiví; najmenej lekárov, lebo ľudia budú zdraví; najmenšiu justíciu, lebo ľudia budú mať vlastný zmysel pre Spravodlivosť; najmenej úradníkov, lebo ľudia budú sami od seba vedieť a robiť, čo treba, a že sa toho málo vyrobí, lebo sa toho aj málo vyplytvá a ľudia sa začnú vzdávať

rozličných pseudo-potrieb... My sa musíme naučiť doslova **nahradzovať hmotné inštitúcie cnosťami!**

Deväť desiatín nášho spoločného úsilia vychádza nazmar, lebo pracujeme jeden proti druhému, alebo nezmyselne, naprázdno, alebo zničíme už urobené kvôli svojim slabostiam. Toto budú ľudia teraz prežívať stále šokujúcejším spôsobom: ako sa všetko obracia navnivoč bez vnútornej cnosti!

Vážení, tu nebude stačiť pracovať ani dvanásť, ani šesťnásť hodín denne! Ľudia by sa, pravda, radšej upracovali k smrti, lebo to je ľahšie, ako sa pozrieť do zrkadla pravdy a prekonať sám seba. Nariekať a žiť biedne bolí menej ako sa vzdať nejakej závislosti či predsudku, na ktorom lipneme, a nechať tak zomrieť časť vlastného ja.

Americká kinematografia a literatúra žánru "fiction" v symbolickej skratke predstavuje americkú predstavu o budúcnosti: Američan si ju predstavuje len ako extrapoláciu technického pokroku donekonečna, bez kvalitatívnej premeny duchovnej podstaty človeka. V týchto fiction-filmoch ide v podstate vždy len o ten istý systém hodnôt, o ten istý motivačný prierez a tie isté psychologické zápletky na pozadí pokročilejšej technológie. Priemerný Američan 3. a 4. tisícročia sa po duševnej a duchovnej stránke ničím nelíši od dnešného: jeho duševný svet je rovnako obmedzený, životné ciele triviálne, žiadna ušľachtilejšia hodnotová orientácia.

S duševným svetom a morálnou kvalitou človeka sa v západnom prístupe k problémom počíta ako s konštantou. To je príznačné pre zníženú schopnosť západnej plogule tvoriť duchovne a snahu riešiť všetko hmotne, technologicky. **Novú odpoveď na život dnes však nemôže dať nikto, koho schopnosť aktívne tvoriť je obmedzená iba na hmotnú oblasť - pretože duchovnú nevníma - ale ani nikto, kto je síce v duchovnej sfére, ale je tam len pasívny, neschopný samostatnej tvorby, len skupinového nasledovania. Tú novú, duchovnú odpoveď môžu dať svetu len ozajstné duchovné individuality!**

Našou úlohou je naučiť sa formovať veci ešte v ich duchovných zárodkoch, nie lopotiť sa s ich hmotnými následkami! Keď je dub ešte malým klíčkom, dá sa vytiahnuť zo zeme dvoma prstami. Keď je už storočný, budete potrebovať dynamit, elektrickú pílu alebo buldozér s reťazami, spálite kanister nafty a kilowatthodiny elektrickej energie. Našou úlohou nie je budovať stále väčšie strojové parky a vytrhávať stále viac storočných dubov - ale naučiť sa ovládať jemnejšie sily, po-

mocou ktorých budeme veci ovplyvňovať včas a elegantnejším spôsobom.

Osud Slovanov sa teraz pritvrďuje, lebo z pohodlnosti nevyužívajú, nechcú sa naučiť uvádzať do života špecifické sily, ktorými boli obdarení. Každý jednotlivec, každý národ je obdarený schopnosťami, ktoré zodpovedajú jeho úlohe. Sily, ktoré dostal, a nepoužíva ich, sa obracajú proti nemu. Karma je rozdiel medzi tým, čo človek robiť má (jeho úlohou) a tým, čo robí. Keď sa neusiluje “zo všetkých síl”, tak tá časť síl, ktoré necháva ladom, začína pôsobiť ako “karma”, osudový osteň, ktorý ho usmerňuje zvonka, pokiaľ je k svojmu vnútru hluchý.

Vinou Slovanov je, že sa usilujú robiť len to a toľko, ako Anglosasi a Germáni, ale nie to, čo robiť majú. Pretože ich úloha a darované schopnosti sú väčšie a hlavne - iného druhu. Rozumiete? Slovania majú preto teraz taký ťažký osud, inak nehodný Európanov, lebo sa blíži čas, kedy budú musieť prevziať štafetu; pijú kalich trpkosti - lebo Boh do nich vložil svoju nádej! Keď sa dvaja atléti budú pripravovať - jeden na okresnú súťaž a druhý na olympiádu - čo myslíte, ktorý z nich bude musieť mať tvrdší režim, ktorý si viac odriekať? No predsa ten lepší!

Na to, aby sa západní Slovania mohli vyhnúť takému stupňu rozkladu, aký postihol južných a východných, **aby sa život stále viac nezamotával, ale rozmotával, je rozhodujúce jedno: musia sa čím skôr začať starať o to, aby správne pochopili svoju duchovnú úlohu a začali ju vedome plniť!**

To je však presný opak toho, čo teraz robíme! Namiesto odstránenia problémov sa ich snažíme kompenzovať zvýšeným výrobným a administratívnym úsilím; **namiesto investovania do kvality človeka investujeme stále viac do kvantity hmoty**, máme stále menej času na duševné obohatenie a duchovné zušľachtenie, lebo nás tlačia vraj dôležitejšie =hmotné problémy a tak “duchovno” musí počkať, a pritom úplne ignorujeme fakt, že tieto hmotné problémy sa množia ako dračie hlavy len preto, že podceňujeme a zanedbávame duchovné potreby človeka.

Namiesto toho, aby sme pretriedili kľíčky, kým sú malé, sa vidíme, ako budeme dosahovať veľké “úspechy” pri vytrhávaní storočných dubov. Nečudujte sa, vážení poslucháči, že v očiach múdreho človeka, ktorý vie, kedy by sa dali povytŕhať kľíčky, je prevažná časť nášho hospodárskeho a politického života len zbytočným pobehovaním a premiestňovaním hmotných predmetov a že musí k nejednej vašej poctivej a úmornej “práci” zaujať tvrdý postoj.

Pamätajte, že negatívnu stránkou tej bytosti, ktorá pôsobí od Západu je, že robí zo svojich ľudí stroje, ktoré nakoniec pracujú od rána do večera celkom samoúčelne (tzv. workoholikov), ktorí potom už na akékoľvek vlastné duševné obohatenie alebo zamyslenie nad zmyslom života nemajú čas, lebo večer odpadávajú olúpení o všetky sily do postele, aby ráno zase utekali do práce a sú si navzájom všetci takí zadĺžení, že nemôžu z kola von.

Slovanská kultúra začne rozhodujúcim spôsobom pretvárať viditeľný hmotný svet podľa svojho vnútorného založenia až vtedy a do tej miery, do akej sa vyššie duchovné články človeka začnú stávať súčasťou jeho denného vedomia.

My vôbec nepotrebujeme vzťahovať svoje sebavedomie do minulosti! Lebo to prevratné majú Slovania svetu ešte len teraz dať! Až Slováci nájdú spojenie k svojej národnej duši, ona ich zjednotí pri spoločnom diele rovnako mocne a rovnako prirodzene, ako ktorýkoľvek západoeurópsky národ v dejinách. Potom, až budeme na to pripravení, archeus Germánov odovzdá žezlo archeovi Slovanov a ten sa stane novým *duchom času*.

Tak ako sa anglosasko-germánska kultúra zrodila doslova v lone kultúry rímskej, zrodí sa slovanská v lone germánskej. **Pochodeň novej kultúry sa rozhorí vždy v bode trenia, styčnej plochy dvoch kultúr.** Pritom rodiaca sa kultúra sa učí, preberá do seba od tej kultúry, ktorá je práve na vrchole, to, čo táto môže poskytnúť - použije to všetko však len ako odrazový mostík pre rozvinutie vlastných, úplne nových síl, ktoré onú starú kultúru preklenú a prekračujú míľovými krokmi.

Aj germánske gardy najprv slúžili v rímskom štáte len ako ľudia druhej alebo tretej kategórie, žoldnieri, otroci, barbari (barbar = neoholený, bez kultúry): aby Rímu vzápätí v neveriteľne krátkom čase niekoľkých storočí prerástli cez hlavu a vybudovali na jeho troskách gotickú Európu.

Aj Slovania chodia teraz "otročiť" do západných krajín za podradné, polovičné mzdy; slovenské dievčatá robia slúžky v anglických domácnostiach. A pritom sa rýchlo učia, prijímajú do seba všetko, čo západná kultúra môže poskytnúť. Zvážte len, že dnes skoro každý mladý človek vo Východnej Európe ovláda angličtinu alebo nejaký iný západoeurópsky jazyk aspoň pasívne, takže môže vnímať a prijímať do seba západnú kultúru plnými dúškami. Západoeurópania však slovanskými jazykmi nerozprávajú skoro vôbec; sú zvyknutí, že to nie je potrebné, pretože sa

všade dohodnú vo svojej materštine. To má za následok, že o zážitok duševnej podstaty slovanstva prichádzajú, zostáva im neznámou. Vnímajú ju len cez stereotypné okuliare svojich vlastných televíznych reportérov a žurnalistov. Ani tí, čo do Východnej Európy pricestujú, sa nemôžu intímne spojiť s jej atmosférou, pokiaľ tu nepracujú a nezačnú sa učiť i jazyk. Avšak Slovenka, ktorá pracuje ako slúžka v rodine, už nevidí len naleštené fasády veľkomiest, ale vidí vnútro, vidí im do duše. Pri každom pohybe medzi Západnou a Východnou Európou sa teraz hromadí hmotné bohatstvo na Západe a duchovné bohatstvo, životná skúsenosť na Východe.

Dá sa preto očakávať, že zástavu uvedomelého slovanstva vztýčia a ponesu zo začiatku západní Slovania, ktorí do seba dlhý čas prijímali vplyvy germánskeho sebavedomia a rozumovosti, len čo sa im podarí tieto spojiť so slovanskou citovosťou a duchovnosťou. Ich úlohou bude sprostredkovať najkrajšie plody germánskej kultúry slovanskému svetu.

Úlohou románskej a anglosasko-germánskej epochy bolo rozvinúť dušu rozumovú a dušu vedomú. Výsledkom uplynulej epochy je tzv. *kámamanas* (sanskrit.), čiže maximálny rozvoj rozumu a osobného sebavedomia človeka. Tento rozum však zatiaľ slúži len na rafinovanejšie ukávanie najnižších pudov a vášní (*káma*) a ono sebavedomie sa zakladá zatiaľ len na hmotných statkoch. Takéto spojenie manasu s kámou (rozumu s vášňou) bolo potrebné, lebo len tie najhrubšie a najsilnejšie pudy mohli byť tým hnacím motorom, ktorý motivoval ľudí rozvinúť mentálne schopnosti až do krajnosti a sformovať silné ego.

Ale Slovania - my teraz celý tento technický a rozumový potenciál vezmeme a dáme ho do služieb duchovných cností! Pretože Slovania odjakživa neboli zahľadení dolu do zeme, ale hore ku hviezdám a žili v prirodzenej oddanosti duchovnému svetu. Preto slovanské národy museli čakať - kým románska a germánska kultúra nevydá svoje plody - lebo až na ich základe majú vybudovať ďalšie podlažie duchovného chrámu ľudstva.

Zostup vyššieho ja do duše človeka

Na obrázku na strane 68 je znázornená vývojová parabola. Zem opisuje vo svojom vývoji oblúk, pri ktorom sa najprv ponára do hmoty a potom sa vracia späť do duchovných svetov. **Tento duchovný pohyb Zeme sa na geografický povrch Zeme premieta tak, že ohnisko kultúry sa posúva najprv z východu na západ a potom späť na východ.** Prvá vedúca kultúra árijskej epochy po atlantskej katastrofe bola indická. Od nich štafetu prevzali Peržania a potom postupne Chaldejci, Egypťania, Gréci, Rimania, Frankovia, Anglosasi a Germáni.²³

Na zostupnom, južnom oblúku človek ešte vnímal duchovný svet, ale len ako jeho pasívna súčasť, bez schopnosti prejavíť v ňom vlastnú individualitu a tvoriť v ňom niečo nové. Najjasnejšie uvedomenie si seba ako oddelenej, individuálnej bytosti s vlastnou vôľou nastalo na vrchole oblúka, ale pretože toto uvedomenie je spojené práve so vzdialením sa od duchovnosti, má táto individuálnosť len podobu hmotného ega. Až na vzostupnom, severnom oblúku vstupuje človek do duchovného sveta po prvý raz aktívne, nie rozplynutím sa, ale bez straty individuality a jasného uvažovania. Preto *Praha*, mesto prahu, prahu do duchovného sveta, ktorý má človek po prvý raz prekročiť ako seba-vedomá, samostatná bytosť. **To je úloha Slovskej kultúry: premieňať hmotné ego na duchovné ja: nahradzovať potrebu hmotných statkov vnútornými cnosťami, premieňať “mať” na “byť”.**

Toto vplynie Slovanom ako prirodzená nevyhnutnosť z osudových podmienok, do ktorých budú postavení. Lebo dovtedy, kým budú chcieť pokračovať len v extenzívnom vývoji hlbšie do hmoty a do šírky, kým sa budú chcieť pohybovať len v horizontálnej rovine a nebudú plniť to, čo majú, neustále im bude všetko brané a ich úsilia budú vždy zmarené, až kým sa ich duševné sily rozptýlené po vonku nezozbierajú a neobrátia dovnútra a sústredené do jedného lúča vytrysknú v jednom vzopätí vôle vertikálne nahor k Bohu.

Túto chvíľu bude musieť v budúcich storočiach prežiť a opakovane prežívať každý z nás: chvíľu, kedy vo vonkajšom svete už niet riešenia a kedy sa človeku chce byť len samému so sebou a plakať. **V takej chvíli, kedy sa všetko v ňom odvráti od sveta a navráti do stredu**

jeho bytosti, keď vtedy zavrie oči, pocíti prítomnosť svojho vyššieho ja, ktoré akoby vystalo pred ním v jeho vnútri, očistenom slzami, v podobe nádhernej bytosti.

Tento obraz človek dlho nepokladá za nič viac, ako len za vlastnú myšlienku, a neprikladá osobitný význam tomu, že mu z neho zostal v duši celkom zvláštny dojem, úplne inej kvality, ako inokedy. Potrvá zase týždne a možno roky, kým sa k tomuto dojmu, k predstave tejto bytosti vráti, kým sa naučí vedome vracat' sa k nej z vlastnej vôle, kým sa chvíle strávené s ňou stanú pre neho tými najkrajšími.

Naučí sa, že má v nej niečo ako zázračnú skrinku, ktorú smie otvoriť vždy vtedy, keď už si nevie rady, a že ona mu v tom pokojnom jase, čo z nej prúdi, odovzdáva spôsob svojho bytia, ktorý je odpoveďou na jeho otázky a problémy, presnejšie povedané, pri takom spôsobe bytia, ako mu ona ukazuje, problémy, aké on má, vôbec nevznikajú.

Presvedčí sa, že je nadaná vlastným životom, a že má tú moc, ako nič iné na zemi: totiž premieňať postupne, ale od základu a navždy jeho myslenie, cítenie a konanie. V jednej úžasnej chvíli si jasne uvedomí, že to, čo tu k nemu pristúpilo, nie je len jeho vlastná predstava, ale má objektívnu povahu; že ide o prenos informácie a komunikáciu, ktorá sa potvrdzuje vo vonkajšom svete hmatateľnými udalosťami. Ten deň zostane pre neho navždy sviatkom. Bude sa cítiť ako človek, ktorý stratil pamäť, ale teraz si spomenul, kým v skutočnosti je; ako strokotanec na odľahlej planéte, ktorý nadviazal spojenie so svojou domovskou hviezdou a už nebude viac nikdy stratený.

Zároveň si však uvedomí, že táto vznešená bytosť sa mu nevnucuje, ani naňho nenalieha, že pôsobí iba svojou prítomnosťou, a on musí vykonať všetko úsilie, aby sa k nej povzniesol a priblížil. Spozná ju ako svoj osobný pravzor, bytosť, ktorá v sebe stelesňuje v dokonalej podobe všetky cnosti, aké má dosiahnuť, svoje budúce ja, svoju úlohu.

Od tej chvíle pre neho začne **obdobie, kedy sa bude cítiť ako dvojná bytosť, ktorá má dve ja: nižšie a vyššie**. Pocíti nevýslovnú biedu svojej existencie v porovnaní s tou ušľachtilosťou, ktorú vnútorne vyciťuje. Jeho vnútro sa premení na bojové pole, na ktorom má starý človek zomrieť v prospech nového. Bude si pripadať ako fénix, ktorý vstáva z vlastného popola, stále znovu padá, ale vždy vstáva, lebo odteraz už nebude môcť zabudnúť na krásu, ktorá sa mu raz prevždy vpálila do duše. Prežije bezodnú ľútosť a smútok nad svojou slabosťou a neschopnosťou prekonať sám seba. Nebude preňho väčšia trýzeň ako

poznanie, že je neschopný opustiť svoje zlovyky a nižšie chůtky kvôli tomu, čo tak veľmi miluje, čo si zo všetkého najviac cení.

Nakoniec sa naučí trpezlivo a vytrvalo klásť na obetný oltár jednu starú vlastnosť za druhou: Spozná, že po každom období životných skúšok, kedy úprimne zápasil o Pravdu, kontúry tej bytosti sa zostrili a pribudlo detailov. Že kedykoľvek dokázal v náročnej situácii udržať duševnú rovnováhu a premenilo sa v ňom určité kvantum negatívnych emócií na ozajstnú lásku, že sa jej obraz znútra preteplil a zjasnel. A že vždy, keď vynaložil krajnú vôľu na to, aby nejaký aspekt tej vznešenosti a krásy, ktorá tu k nemu vyžaruje akoby z diaľky a zhora do stredu čela, premenil na čin a uviedol do života, že sa k nemu priblížila a stala hmatateľnejšou.

Najprv ju bude pociťovať ako vyššiu bytosť, ktorá zostupuje do jeho duše a vnáša do nej mier, súlad a poriadok svojou mocou; a po jej odchode zavládne smútok, bieda a chaos v jeho duševnej krajine ako keď odíde kráľ alebo kráľovná. Alebo ako priateľa či priateľku, ktorá je mu bližšie ako jeho vlastná duša a s ktorou je zo všetkého najradšej. Alebo ako milovanú bytosť, s ktorou sa vrúčne túži spojiť to najlepšie z neho. Neskôr, v tých vzácnych chvíľach, keď sa vzdá aj posledného, a nebude stáť nič viac medzi ním a ňou, keď ju bude mať rád viac ako seba a jeho láska bude taká čistá ako najrýdzejšie zlato, zažije to, že niečo z uctievanej bytosti prejde do neho, niečo z jej dokonalostí, kúsok jeho duše nadobudne tvar a prejde alchymickou premenou, ktorá by sa dala prirovnať k premene hrdzavejúceho železa na ušľachtilý kov, a dostane istotu: tento kúsok mojej duše je už nesmrteľný.²⁴

Ale ani keď sa celá jeho duša napokon premení, tu nič nekončí, ale sa jeho novému zraku otvoria ďalšie nedozierné svety okolo neho aj nad ním a v nich spozná tých, čo vyžarovali svojou prítomnosťou do jeho duše a pomáhali mu tak vytvárať oporu, stavali priečky rebríka, po ktorých mohol vnútorne vystúpiť a stať sa jedným z nich.

Tak Slovania sa majú pod znamením vodnára stať skutočným Kristovým národom, viac ako ktorýkoľvek iný národ v minulosti, pre ktorý nebude veta

“Kto stratí svoju dušu pre mňa, nájde ju”

frázou, ani náboženstvo teóriou, ale každodenným zomieraním, obetovaním seba na oltári a znovuzrodzovaním v nebeskom kráľovstve, lebo stoja na úpätí vzostupného vývojového oblúka, kde majú vybudovať prvé rýdzo duchovné telo a presunúť doň ťažisko svojho vedomia.

Priatelia, pieseň

*Nad Tatrou sa blýska, hromy divo bijú,
zastavme ich bratia, ved' sa oni stratia, Slováci ožijú.*

*To Slovensko naše posiaľ tuho spalo,
ale blesky hromu vzbudzujú ho k tomu, aby sa prebralo.*

je hymnou *spiaceho* Slovenska. Hymnou Slovenska, ktoré sa prebudilo, by bola oveľa skôr:

*Kto za Pravdu horí, v svätej obeti,
kto za ľudstva práva život posväťí,
kto nad krivdou biednych slzu vyroní:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.*

*Ked' zahrnia delá, orol zaveje,
za slobodu milú kto krv vyleje,
pred ohnivým drakom kto vlasť zacloní:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.*

*Kto si stojí slovu: čo priam zhrkne svet,
komu nad statočnosť venca v nebi niet,
koho dar nezvedie, hrozba neskloní:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.*

*Pán Boh šľachetnosti nebo vystavil,
večne on pre podlosť peklo podpálil;
kto ctí pravdy božskej božské zákony:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.*

Mojím želaním je, aby sa na Slovensku uskutočnila naozajstná, duchovná revolúcia. Nie hmotná revolúcia, pri ktorej sa len horúčkovito premiestňujú fyzikálne objekty, a ľudia zostanú tí istí. Ale **skutočná revolúcia srdca, ktorá sa odohrá s každým osamote v tmavej komôrke, ale strhne so sebou tie najvyššie kozmické sféry**. Aby sme navždy nahradili všetky spoločenské zmätky dokonalým prevratom v našom vnútri. A ak mi niekto povie, že v to nemôžem dúfať, odpoviem: v nič *iné* už nemôžeme dúfať!

To je všetko, milí moji, čo som Vám chcel povedať. Rozlúčim sa s Vami básničkou, ktorá vyjadruje niečo z nálady pravého Slovanstva:

Anjeli a dévovia!
Zleťte sa do kruhu okolo mňa
a zohrejte sa pri ohni mojej duchovnej iskry.
Odkážte našej Panej,
že tu na zemi sa jedno srdce pre ňu topí v slzách.
Odkážte Kráľovnej,
že chcem žiť, alebo zomrieť - nič medzi tým!

Najjasnejšia Pani, Vládkyňa čistých výšin!

Keby som zaprel seba kvôli Vám -
bol by som vo Vás väčší a krajší.
Keby som zaprel seba kvôli Vám -
bol by som vo Vás viac ako doteraz.
Buďte Vy namiesto mňa -
lebo Vy ste lepšia a krajšia odo mňa!
Buďte Vy namiesto mňa - Vy máte väčšiu hodnotu!

Vzácná pani, moje krajšie ja,
ako sladko znie táto modlitba:
Až ja nebudem - Vy budete.
Až o všetko prídem - Vy budete bohatá.
Až ma všetci opustia - budete mi najbližšie.
Až nebudem mať kde hlavu skloniť - poskladám krídla vo
Vašom náručí.

Kiež môj život je korunovaný smrťou;
a moja smrť je Vaším narodením.
Zostúpte, Kráľovná, do môjho srdca - a vládnete v ňom!
Lúbim Vás viac ako seba!

Nádherná pani môjho ducha,
buďte severnou hviezdou, okolo ktorej sa točí môj vesmír!

Doznamky

¹ V Strednej Európe sa úplné zatmenie Slnka odohralo posledný raz v roku 1706 a najbližšie bude 11. augusta 1999.

² Človek je duch, duchovná bytosť spojená s niekoľkými jemnohmotnými a hrubohmotnými obalmi či “telami”. Fyzické telo je to, ktoré máme spoločné s nerastami, éterické s rastlinami a astrálne so zvieratami.

Od zvierat sa človek líši tým, že má ducha. V duchu sa nachádza jeho zmysel pre vyššie morálne a estetické hodnoty: Pravdu, Dobro a Krásno. Človek a zvieratá sa od rastlín a minerálov líšia tým, že majú astrálne telo. V astrálnom tele sa nachádza napríklad pociťovanie príjemného a neprijemného. Napokon človek, zvieratá aj rastliny sa od minerálov líšia tým, že majú éterické telo, ktoré sa niekedy nazýva aj energetickým alebo životným telom a je zodpovedné za rozmnožovanie a rast.

Porobnejšie vysvetlenie pozri v Sophii 4, 1994 alebo v Rudolf Steiner: *Geheimwissenschaft im Umriss*. Verlag R. Steiner, Dornach, 1962. Český *Tajná veda v obryse*, výjde v roku 1996.

³ Pamäť sa totiž nachádza v éterickom tele. Preto si človek pamätá z toho, čo v noci prežíval v astrálnom tele len až moment, keď sa už jeho astrálne telo dotýkalo éterického.

Pamäť nie je nijako umiestnená v bunkách fyzického mozgu. Mozog slúži len ako “hardwarový interface” medzi pamäťou a organickými systémami fyzického tela.

Je všeobecne známe, že keď sa vyoperuje nejaká časť mozgovej kôry, v ktorej sa údajne nachádzala pamäť, človek síce dočasne stratí spomienku na určité zážitky, ale po čase sa mu pamäť postupne znovu obnovuje. Je to preto, lebo odstránením nejakej časti mozgového tkaniva sa berie éterickému telu jeho fyzický nástroj, pomocou ktorého by sa mohlo prejavovať; po čase si však ono mozgové bunky zasa zacelí a zreorganizuje a pamäťová informácia sa do nich znova “odkiaľsi nako-píruje”.

Len fanaticko-dogmatický postoj materialistických vedcov im dovoľuje ignorovať takéto a podobné očividné fakty a trvať na tom, že pamäťová informácia je zakódovaná vo fyzických mozgových bunkách; alebo konštruovať také špekulatívne teórie ako teóriu *holonomie*, podľa

ktorej je kompletná pamäťová databanka človeka obsiahnutá všade na každom mieste v mozgu - a preto vraj nevádi, keď sa ktorakoľvek časť mozgovej kôry odstráni. Celoživotné zážitky jedného človeka obsahujú toľko gigabitov informácie, že by sa nedali nijako zakódovať ani do 17-tich miliárd, ani 17-tich biliónov mozgových buniek, nieto ešte do menšieho počtu alebo dokonca do jednej jedinej mozgovej bunky!

Pri smrti alebo v šoku zo smrteľného ohrozenia sa éterické telo uvoľní z fyzického zovretia a vtedy - práve preto, že je človek mimo fyzického tela, v samotnom éterickom tele - sa mu v neobyčajne krátkom čase premietne pred očami celý jeho život.

Vedúca svetová kapacita na poli neuropsychológie, sir *John Eccles*, hovoril na konferencii "Brain, Mind & Physics" v septembri 1992 v Prahe o tom, že výsledkom jeho celoživotnej vedeckej práce je presvedčenie, že mozog je len nástrojom mysle. Tzn. že existuje druhý mozog z nejakej jemnejšej (éterickej) substancie, t. j. myseľ, ktorá reguluje činnosť mozgovej kôry tým, že vplýva na priepustnosť synapsíí.

Kolegovia však prechádzajú Ecclesov výsledok väčšinou bez povšimnutia. Ten John Eccles, ktorého toľko rokov vyzdvihovali ako svojho patróna a vzor, ktorému preukazovali zvláštnu úctu ako múdremu mužovi, pokiaľ hovoril len niečo, čo "nevádilo" - o tomto Johnovi Ecclesovi odrazu povedia: "Ach, Eccles, ten je už starý, netreba ho brať vážne!" Je až k neuvereniu, aké subjektívne, emocionálne rozhodnutia sa niekedy prijímajú vo vedeckých kruhoch, ktoré sa tak radi pýšia práve tým, že pristupujú k realite nezaujate a objektívne.

⁴ Prečo je *sova* symbolom múdrosti? Sova sa od ostatných vtákov líši tým, že vidí aj v noci. Múdry človek je ten, ktorý "vidí aj v noci", t.j. dokáže vedome vnímať aj neviditeľnú, nočnú, duchovnú polovicu svojej bytosti.

⁵ Podobne ako mozog je aj celé ľudské telo rozdelené na mužskú a ženskú polovicu. Pretože sa však pyramidálne nervové dráhy v mieche krížia, ovláda pravá hemisféra ľavú, ženskú stranu tela, na ktorej je srdce a ľavá hemisféra pravú, mužskú stranu tela. Ľavá strana vyžaruje magneticky, záporne a žltou farbou; pravá strana elektricky, kladne a modrou farbou. Rozhranie medzi nimi, tzv. vertikála života, by mala v ideálnom prípade prechádzať presne stredom tela. V skutočnosti sa však v oblasti rôznych orgánov vychýľuje tu napravo, tu naľavo, čo je obrazom duševnej nerovnováhy: kde elektrické pole presahuje do ľavej polo-

vice tela, je to výrazom prílišnej aktivity, nepokoja; a kde sa magnetický pól vklíňuje do pravej strany, znamená to prílišnú pasivitu a strach.

V prastarej vede o dychu obsiahnutej v Rgvéde nachádzame to isté inými slovami: pozdĺž chrbtice prúdia tri pránické kanály (nádí): ľavou stranou tela prechádza ida, mesačná nádí; pravou stranou pingala, slnečná nádí; a stredom tela prechádza tzv. sušumna. Indickí rišiovia vyzozorovali, že zdravý človek dýcha po celý život pravidelne istý čas viac ľavou nosnou dierkou a rovnaký čas zase pravou nosnou dierkou. To sa deje striedavo a iba keď dych prechádza z jednej nosnej dierky do druhej, prúdi krátku chvíľku oboma naraz a potom rýchlo prechádza buď z ľavej nosnej dierky do pravej alebo naopak. V tomto okamihu sa podľa jogínov dych pohybuje v sušumne. Cieľom pranájámy je prečistenie a vyváženie pránických dráh, pretože osvietenie je možné iba ak sa dych podarí udržať v sušumne.

⁶Keď v roku 1981 *Roger Sperry* objavil špecializáciu mozgových hemisfér, psychológovia sa najprv domnievali, že najtvorivejší ľudia sú takí, čo intenzívnejšie ako ostatní využívajú pravú polovicu mozgu. Avšak na základe výsledkov experimentov psychológia svoj názor neskôr opravila:

"Z psychologického hľadiska sú v živote najúspešnejší tí, ktorí v používaní jednotlivých štýlov poznávania (racionálneho a intuitívneho) sú najpružnejší; ktorí majú medzi hemisférami najlepšie prepojenie a dokážu ich používať vo vzájomnej interakcii.

A na druhej strane najmenej úspešní sú tí, čo používajú len jeden vyhranený štýl a nevedia "prepájať". Takíto jednotlivci obyčajne ani nevedia, že existuje aj iný štýl poznávania, a pri stretnutí s prekážkou, ktorú nemôžu prekonať ich spôsobom, sa ľahko vzdávajú alebo opakujú tú istú chybu." (Macková)

⁷Čitateľom na domácu úlohu: Všetky svetadiely sa začínajú na A (Amerika, Afrika, Ázia, Austrália, Antarktída). Len Európa sa začína písmenom E. Prečo?

⁸ Ťažko si predstaviť, že by kongres Spojených štátov prijal nejaký zákon len na základe niečoho, čo vyplýva z duchovného sveta a čo nie je hmotne merateľné - ako je to možné v islamskom svete alebo v Tibete.

⁹ Ak poukazujeme na Hitlera a Mussoliniho ako na fanatických vodcov, pripomeňme si, že Stredná Európa pulzuje, t. j. prikláňa sa striedavo raz k Západu, raz k Východu.

¹⁰ Znenie tejto prednášky je uverejnené v *Sophii* 4, 5, 6, 1994/95.

¹¹ Nielen tieto dve bytosti majú čo povedať do svetového diania; ale zatiaľ hovoríme len o týchto dvoch.

¹² Za myšlienku trojčlennosti sociálneho organizmu a jeho porovnanie s trojčlennosťou ľudského organizmu vďačíme R. Steinerovi. V roku 1919, v čase robotníckych prevratov a tragédie svetovej vojny, ju načrtnol vo svojom spise *Hlavní body sociální otázky*, Baltazar, Praha, 1993.

¹³ Neskôr dostali jednotlivé germánske národy svojich vlastných, nových archanjelov. Bývalý duch všetkých Germánov postúpil z archanjela na archea a stal sa duchom času. Preto anglo-sasko-germánske národy udávajú v súčasnosti “tón” na celom svete.

¹⁴ Presnejšie povedané na severe Strednej Európy. Protiklad medzi Severom a Juhom však nie je predmetom tejto prednášky. Jeden z rozdielov spočíva v tom, že Severania sa usilovali spojiť sa s nadmyslovými silami v prírode a vo vesmíre, teda *vonku*, zatiaľčo Južania hľadali spojenie s duchovným svetom vo vlastnom vnútri.

¹⁵ K periodizácii nemeckých dejín v súvislosti s udalosťami v duchovnom svete pozri aj R. Steiner: *Die Mission der einzelnen Volksseelen im Zusammenhang mit der germanisch-nordischen Mythologie*, R. Steiner Verlag, Dornach, 1974.

¹⁶ O svete pravzorov pozri: J. A. Komenský: *Obecná porada o nápravě věcí lidských*. Svoboda, Praha, 1992.

¹⁷ V poslednom čase nás stále niekto známkoval vo vzťahu k národnostným menšinám. Táto spoločnosť vraj bude humánna, keď zaručí práva menšinám. Myslím, že keď je niekto Maďar, Poliak, Čech alebo Rusín, môže na Slovensku ešte celkom dobre žiť. Navrhujem dávať sa na to iným spôsobom: duchovní ľudia sú menšina! Len sa pokúste raz žiť naozaj cnostne! Nie len byť členom cirkvi, ale skutočne, nezúčastňovať sa vecí, ktoré odporujú morálnemu zákonu. V priebehu krátkeho času sa ocitnete na periférii spoločnosti, bez peňazí, bez zamestnania, bez strechy nad hlavou! To je tá najväčšia hanba a škvrna na tele tejto krajiny: že život poctivého človeka je zo všetkých ten najtvrdší!

¹⁸Ľudská duša nie je len nejaká “nediferencovaná hmlovina”, ale má tiež svoje špecializované, relatívne samostatné orgány. Troma hlavnými orgánmi duše sú: myslenie, citenie a vôľa. Za čias Starého Egypta neboli tieto tri duševné sily také vyhranené ako dnes, ale splyvali: spomeňme si, že náboženstvo, veda a umenie tvorili vtedy jednu neoddeliteľnú jednotu. V časoch Starého Grécka sa čiastočne osamostatnilo myslenie a vytvorilo samostatný duševný článok *duše rozumovej*, ktorá posilnila samostatný vnútorný myšlienkový život, abstraktné myslenie, nezávislé od zmyslových vnemov či náboženského citu. To umožnilo vznik filozofie, logiky, vied ako ich poznáme dnes.

Ďalej na prelome stredoveku a novoveku sa osamostatnila vôľa a vytvorila relatívne samostatný článok tzv. *duše vedomej*. Táto sa v človeku prejavuje tak, že sa cíti vo svojom konaní samostatnou individualitou, ktorá nechce nasledovať, ale samostatne sa rozhodovať a niest' zodpovednosť za svoje činy. To sa navonok prejavilo zrušením kráľovstiev, oslabením autority cirkvi a vznikom parlamentných systémov a zavedením všeobecného volebného práva.

V Európe môžeme pozorovať, že najviac duše vedomej je na severozápade; smerom do stredu Európy jej ubúda v prospech duše rozumovej a smerom na východ a na juh pribúda stále viac duše citivej. Tá sa prejavuje určitou pestrosťou, malebnosťou, romantikou, intenzitou dojmov (Taliansko, Španielsko), vrúcnosťou a hlbokou dušou (východní Slovania).

Pretože tieto tri duševné články sa nevyvíjajú u všetkých ľudí a kultúr rovnomerne, muselo sa kresťanstvo rozpadnúť na tri časti: *pravoslávie*, *katolicizmus* a *protestantizmus*. Pravoslávie je stavané na ľudí, u ktorých dominuje duša citivá; opiera sa najviac o dojmy z pôsobivých obradov. Katolícka cirkev zodpovedá duši rozumovej; v jej popredí je dogmatika. A na prahu novoveku, spolu so vznikom duše vedomej, musel skoro zákonite vzniknúť protestantizmus. Hlavným sporným bodom medzi protestantmi a katolíkmi bolo, že Luther prehlásil, že každý môže náboženskú pravdu posudzovať sám, že každý človek má vlastné svedomie, ktorému skladá účty, ktoré je kompetentné poučiť ho o tom, čo je pravdivé a dobré, a tak môže nadviazať vzťah k Bohu ako individualita zodpovedná za seba, nepotrebuje teda prostredníkov. Katolícki veriaci však pokladajú samostatné myslenie v duchovnej oblasti za hriech a opovržlivosť.

¹⁹ Podrobnejšie o duchovnom pozadí ruských dejín v S. O. Prokofiev: *Duchovnye zadači srednej i vostočnoj Evropy*. V nemčine: *Die geistigen Aufgaben Mittel- und Osteuropas*. Goetheanum, Dornach, 1993.

²⁰ Na prvenstve Sovietskeho Zväzu vo vypustení prvej umelej družice a prvého kozmonauta si nemôžeme nevšimnúť, že to bola naozaj jediná technická oblasť, v ktorej Sovietsky Zväz predstihol Spojené štáty, a to veľmi tesne: Prvá americká umelá družica (Explorer I) vyletela 4 mesiace po Sputniku a prvý americký kozmonaut (Alan Shepard) len 3 týždne po Gagarinovi. To nás núti neprechádzať bez povšimnutia aj tvrdenie niektorých pozorovateľov, že určitý časový náskok v tejto spektakulárnej oblasti bol s tichým súhlasom špiónážnych služieb sovietskej krajiny darovaný na zvýšenie sebadôvery a prestíže vo vedecko-technickej oblasti. Keď začali kozmické preteky, ukázalo sa, že pri letoch na Mesiac a k vzdialeným planétam slnečnej sústavy už Rusi nedokázali Američanom konkurovať.

²¹ Keď myslíme na ten podivný, dost' ponižujúci vzťah Slovenska k Západu, vynára sa nám pred očami takýto alegorický obraz:

Slovensko je ako mladučká dievčina s určitou čistotou v duši, ale neskúsená, ktorá sa snaží nadbiehať ostrieľanému, zámožnému svetákovi, lebo si myslí, že s ním bude mať lepší život. Netuší, že jej sny o čistej láske a pravdivom živote majú kozmickú cenu zlata; že práve tie by mohli tomu vnútorne vyprahnutému svetákovi vrátiť stratený zmysel života; že sa nemusí vôbec dívať na to, že nie je až taká výkonná, zručná a bohatá ako on.

Medzi Východom a Západom má skutočne nastať spojenie, niečo ako svadba pologúl'. Toto spojenie sa však môže odohrať dvoma spôsobmi:

1. Onen otrlý sveták tú hlúpu husičku len zneužije a sklamane odhodí.
2. V duchu čistej lásky a vzájomnej úcty.

To, či sa odohrá viac-menej ten prvý alebo ten druhý scenár, záleží ešte viac od ženského ako od mužského pólu. Ak žena stratila svoju vnútornú hodnotu, ak je ľahká, každý s ňou bude zametať ako s handrou. No ak v sebe nenechala zhasnúť plamienok čistoty a vernosti, ak nezapopala svoju vnútornú hodnotu, vyžaruje auru dôstojnosti a každý muž sa k nej samovoľne blíži len s tichou úctou.

Aby to však mohla, musí si byť v prvom rade vedomá, v čom je a v čom nie je jej úloha, v čom je jej silná stránka, a nesnažiť sa zapôsobiť

na muža tým, že sa mu bude chcieť vyrovnat' alebo ho predbiehať v rozvíjaní mužských vlastností, vo vonkajšej sile alebo v pracovnej výkonnosti, aby sa mu zapáčila.

Ak Východná Európa je ženskou polovicou Európy, povedzte, kto má behať za kým? Muž za ženou alebo žena za mužom? Muž sa má uchádzať o ženu, nie žena nadbiehať mužovi a ponúkať sa mu! Taká žena len potvrdzuje svoju nízku mienku o sebe samej. Myslíte si, že keď sa budeme za každú cenu pachtieť, aby sme sa mohli prezentovať v zahraničí všelijakým boháčom pred bránami, že si nás potom všimnú a nadobudnú k nám úctu? Nevyužijú nás skôr a nebudú sa pritom tváriť ešte blahosklonne? Usilujme sa zapáčiť Bohu a nie svetu, lebo vkus sveta je dnes aj tak zvrátený!

Žena má byť ako ruža, ktorá rastie na mieste a vyžaruje ľubeznú vôňu doďaleka. Mužský pól je ten, ktorý má za ňou vystúpiť až na vrcholec hory, presekať sa bodľáčím. Ale aby ona mala takú príťažlivú moc, musí naozaj vyžarovať vôňu, vnútornú krásu, musí za to stáť, musí byť duševne bohatá. Úlohou muža je bojovať o ženu. Úlohou ženy je stáť za to.

Východná Európa je manželkou Západnej Európy. Vzťah medzi nimi sa zatiaľ podobá na zlé manželstvo. O svojej manželke muž nemôže zmyšľať dosť vznešene, ctiť si ju a chrániť ako najcennejší drahokam - a nie urobiť si z nej slúžku! Muž nemôže očakávať od ženy, že donesie do domu rovnako veľa peňazí a všetko jej účtovať; veď on je od prírody po vonkajšej stránke výkonnejší a silnejší na to, aby ju hmotne zaštilil, lebo ona mu za to dáva ešte niečo iné, bez čoho by celé jeho úsilie stratilo zmysel.

A ona nemôže očakávať, že k nej bude mať úctu, keď nemá prečo! Keď je žena prázdna, keď mužovi nedáva citovú náplň, nezušľachtľuje ho a nepovznáša svojim jemnejším vplyvom, taký muž bude zhrublý a bude ju len biť a okrikovať, lebo je podvedome sklamaný.

Vnútorné bohatstvo Východnej Európy, cieľavedome zhodnotené, s podporou vonkajšieho bohatstva Západnej Európy môže zachrániť svet! To by však vzťah medzi nimi musel byť nie zisťný a súťaživý, ale bratský a priateľský. Západná Európa by sa mala o Východnú starať ešte s väčšou láskou ako o seba: ako o svojho mladšieho brata. Lebo tento brat je zatiaľ ešte malý, ale má vlohy, s ktorými rýchlo predčí všetkých svojich starších súrodencov, len čo dospeje. A potom im všetko, čo pre neho urobili, mnohonásobne vráti.

²² Je ezoterickou zákonitosťou, že každá kultúra sa rozvíja pod vládou jedného znamenia, ktoré trvá $1/_{12}$ platónskeho roka (= 2190 rokov); a že to, čo sa v lone jednej kultúry počne ako čistá myšlienka, v nasledujúcej kultúre spadne ako zrelý plod hmotnej civilizácie.

Vývoj počítačov v dnešnom chápaní sa začal anglickým matematikom *Charlesom Babbageom* (1792-1871), ktorý začiatkom 19. storočia navrhol analytický počítačový stroj so samostatnou pamäťou, procesorom a programom na diernych štítkoch. Na týchto princípoch sa zakladajú aj súčasné počítače. Babbage vytvoril svoj analytický stroj práve necelých 2200 rokov po tom, čo Aristoteles (384-322 pr. Kr.) sformuloval logiku. Len z technických príčin nemohol svoj návrh v tom čase realizovať. O storočie neskôr Babbageov stroj skonštruovali a fungoval bezchybne.

²³ Úlohou egyptskej kultúry bolo pracovať predovšetkým na duši pocitovej, úlohou grécko-románskej na duši rozumovej a úlohou anglosasko-germánskej rozvinúť dušu vedomú. Úlohou slovanskej kultúry bude prevziať dušu vedomú od Germánov a premeniť dušu citivú, ktorej je v slovanskom svete veľký potenciál, na duchovné ja. Teda premeniť hmotnú individualitu na duchovnú individualitu. Na rozdiel od anglosaskkej kultúry, ktorá vyvinula hmotnú individualitu - a na rozdiel od Starej Indie, ktorá síce bola duchovná, ale bez individuálneho ja.

“Ja”, osobnosť, vlastná vôľa, vlastné myslenie, je ten činiteľ, ktorý nás vytrhol z prastavu blaženosti a súladu. Aby sa človek mohol vrátiť do duchovného sveta, musí toto ja buď prestať existovať, alebo sa musí stať samo duchovným.

Na to, aby sa človek mohol vrátiť do bezkonfliktného stavu, je jednoduchšie toto ja zlikvidovať, ako ho zduchovniť. Je jednoduchšie “nič nechcieť”, ako chcieť vždy to správne, čo je v súlade s Božou vôľou, lebo na to ju človek potom musí veľmi dobre poznať.

Takýto druh duchovnej praxe však vedie k tomu, že človek sa síce dostane do “duchovna”, ale so stratou individuálneho vedomia. Ocitne sa v duchovnom svete, ale v bezvedomí, či v stave zníženého vedomia, či polospánku - takže z celej nádhery a dokonalosti nebeského kráľovstva skoro nič nevníma, nepochopí. Po návrate vám nevie povedať nič viac, ako len toľko, že to bolo “úžasné”, že bol “u Boha”, ale že si nepamätá nič konkrétne, že sa to “nedá vyjadriť”. Je to ako keby niekto cestoval

do exotickéj krajiny, ale celú cestu by prespal, niečo by sa mu snívало, a potom by povedal: “bol som v Egypte, bolo tam nádherne”.

Slovanský človek nemá “odpadávať do samadhi”, “do tranzu”, ale vstupovať do duchovného sveta a nadväzovať kontakt so všetkými duchovnými bytosťami v plnom jase vedomia, kráčať po schodišti poznania s takou istotou ako po pevnej zemi.

Ind sa dostáva do duchovna len so svojím cítením, ale (s výnimkou džánana-jogínov) nie so svojím myslením. Je príznačné, že v Indii sa džánana-joga (joga poznania) pokladá za príslovečne najťažšiu, skoro neschodnú cestu, a nedoporučuje sa.

Väčšina indických guruov sa bojí myslenia; myslenie je pre nich niečo ako džungľa, ktorej sa chcú radšej vyhnúť, lebo sa v nej nevyznajú a zblúdili by v nej, snažia sa preto myslenie “zastaviť”, eliminovať. Úlohou Slovanov nie je mysleniu sa vyhnúť, ale dať ho do služieb duchovných hodnôt; zduchovniť ho tak, aby každá myšlienka bola ako jasný a ostrý kryštál preniknutý duchom.

Ind nezvíťazil nad hmotou tým, že ju pretvoril, ale tým, že sa od nej odtiahol. Avšak duch bez hmoty je nekonkrétny; neobohatený o životnú skúsenosť, ktorá by naplno rozvinula všetky jeho vnútorné rozmery.

Tým nechceme povedať, že India neobohacuje ľudstvo o akýsi úžasný rozmer. Treba si však ujasniť, že práve preto, že väčšina orientálnej praxe zotráva len na úrovni intenzívnych, ale neurčitých citových zážitkov, ktoré nedoťahuje až do jasného poznania, do konkrétnej myšlienky, nedokáže potom zasiahnúť do života, nedokáže pretvoriť hmotný svet. India je plná mudrcov, ktorí “spoznali Boha”, ale nemajú pre svoju biednu a ušpinenú krajinu žiadnu lepšiu, konkrétnejšiu radu, ako aby každý “zastavil svoju myseľ”, spoznal, že “átman je brahman”, že “človek je Boh” a že “vždy bol a bude nemenný a dokonalý”; starobylé učenia, ktoré vysvetľujú vznik vesmíru, ale ani jedno také, ktoré by trvale povznieslo človeka z jeho duševnej a hmotnej biedy. Pravá, slovanská duchovnosť sa musí prejavovať tak, že premení Zem na kvetinové záhrady.

Ind sa utieka pred zlom sveta do pustovne, aby sa vyhol pokušeniu. Slovanský človek musí v sebe vyvinúť takú moc, aby svojou prítomnosťou dokázal premieňať zlo na dobro.

Indický duch hovorí: svet je hmotársky a ja som duchovný: odchádzam teda zo sveta. Slovanský človek musí povedať: svet je hmotársky a ja som duchovný: svet sa teda musí zmeniť!

²⁴ V Jánovej Apokalypse (12,1) je zobrazená Kráľovná Nebies ako *“žena odiata slnkom, a mesiac bol pod Jej nohami a na Jej hlave koruna z dvanástich hviezd”*. Kráľovná obsahuje v sebe všetky cnosti ako biele svetlo všetky farby spektra. Diadém z dvanástich nebeských drahokamov je dvanásť prvých Cností, ktoré z nej vyžarujú ako samostatné živé bytosti, ktoré v sebe stelesňujú dvanásť duchovných farieb, pravzorov, aspektov Boha.

Osobná úloha je daná jedinečnou kombináciou pravzorov, pretože v chráme ľudstva má byť každý kameňom, ktorý musel opracovať sám seba do jedinečného tvaru, aby mohol plniť úlohu na svojom mieste medzi ostatnými. Preto sa nestačí modliť k Bohu len abstraktne. Každý musí poznať svoju úlohu konkrétne, inak ju sotva bude môcť (vedome) plniť.

Emil Páleš

Duchovná úloha Strednej Európy
alebo Ako súvisia rozprávky s politikou

Vydalo vydavateľstvo *Sophia*,

Poštová schránka 206, 810 00 Bratislava 1

Vytlačil FIDAT, tel: (07) 240 84 63

Náklad 3000 ks

ISBN 80-967458-0-8

Prednáška “*Duchovná úloha Strednej Európy - Ako súvisia rozprávky s politikou*” nachádza styčný bod medzi dvoma na prvý pohľad nezlučiteľnými svetmi: pragmatickým svetom hospodárstva a politiky - a svetom duchovných bytostí, ktoré sme v posledných storočiach neprávom vyhostili zo života len do sveta fantastiky a náboženskej viery.

Prednáška sleduje dva metafyzické princípy - mužský/solárny a ženský/lunárny - ktoré sa v jednotlivom človeku prejavujú ako denná a nočná stránka vedomia alebo ľavá a pravá hemisféra mozgu a vo svetovom organizme ako západná a východná zemská pologuľa. Východná pologuľa je orientovaná viac dovnútra, do duchovného sveta, západná viac navonok, do hmotného sveta. Vďaka tomu západ dosiahol obdivuhodné výsledky vo vede, technike a dobývaní vonkajšej prírody - a východ rovnako obdivuhodné výsledky v zmapovaní subtílného duševného sveta a ovládnutí vnútornej prirodzenosti.

Od západu pôsobia zároveň sily, ktoré vedú ku kryštalizácii slobodnej ľudskej individuality a od východu sily inšpirujúce k bratskej spolupatričnosti a kolektivismu. V dôsledku toho vzniká na západe typ človeka, ktorý je samostatnou individualitou, ale iba v hmotnej oblasti - a na východe typ, ktorý je síce duchovnejší, ale za cenu straty vlastnej osobnosti, splynutia s nejakým kolektívnym myšlienkovým smerom.

Prednáška sleduje pôvod týchto dvoch duševných síl - z ktorých jedna pôsobí zo zeme a zo západu a druhá zhora a od východu - až do čias Lemurie a Atlantídy, kedy do svetového vývoja začali výrazne zasahovať dve mocné duchovné bytosti. Hoci súčasný človek ich nemôže vnímať bezprostredne, ako dávnoveký človek, ktorého jasnovidnému zraku sa zjavovali duchovné bytosti a božstvá, tieto bytosti zato neprestali pôsobiť, ich pôsobenie sa len zahalilo viacerými vrstvami vonkajších kulís: avšak bystrý pozorovateľ aj dnes môže sledovať nitky, ktoré vedú džungľou politického zákulisia, kapitálových zoskupení, spravodajských služieb a tajných lóží až za hranice viditeľného sveta, do sveta duchovného. Je to stále boj tých istých dvoch princípov, inšpirovaných onými dvoma bytosťami, ktorý sa v každej historickej epoche metamorfuje a pokračuje v premenenej podobe: najprv ako protiklad medzi keltskými mystériami zeme a egyptsko-chaldejskými mystériami hviezd, potom ako protiklad medzi buržoáziou a šľachtou, kapitalistickým a komunistickým táborom, a ktorý sa na Slovensku v poslednom čase vyhrotil v spore medzi prezidentom Kováčom a premiérom Mečiarom.

Je úlohou Strednej Európy, aby striedavo neskĺzala jednostranne len do západnej alebo východnej sféry vplyvu, ale aby našla taký spôsob života, ktorý umožní harmonické spojenie hospodárskeho života s duchovným, zjavenej pravdy čerpanej zvnútra s empirickou pravdou čerpanou zvonka a umožnila tak vznik *duchovnej individuality*, t.j. človeka, ktorý je aj individualitou aj duchovným zároveň. Je úlohou Slovenskej kultúry, aby prevzala najkrajšie plody anglosasko-germánskej kultúry - racionalitu a sebavedomie - a spojila ich s bohatstvom citu a nezištnou oddanosťou duchovnému svetu a umožnila tak v strede Európy, na rozhraní germánskej a slovanskej kultúry po prvý raz v dejinách sformovanie vedomej duchovnej individuality, *duchovného ja*.